

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

του

Δημήτριου-Ταξιάρχη Σκλεπάρη
Επιβλέπων Καθηγήτρια: Σαμαρά Αγγελική

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Μάρτιος 2023

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία διεκπεραιώθηκε στα πλαίσια του διπλώματος του μεταπτυχιακού προγράμματος «Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική» του τμήματος Λογιστική και Χρηματοοικονομική του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους μου στάθηκαν μέχρι τώρα, σε όλη τη διάρκεια της σχολικής και ακαδημαϊκής μου ζωής και με βοήθησαν να φτάσω ως εδώ. Συγκεκριμένα ευχαριστώ τους μέχρι τώρα καθηγητές μου, φίλους και συγγενείς αλλά και το καθένα που μου έδωσε τις συμβουλές του και με βοήθησε να διαλέξω ακαδημαϊκή και επαγγελματική καριέρα. Περισσότερο όμως απ' όλους ευχαριστώ τους γονείς μου που μου στάθηκαν οικονομικά και ψυχολογικά και με ενθάρρυναν για τις επιλογές μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη παρούσα εργασία αναλύονται οι διάφορες πτυχές της οικονομικής διαφθοράς που μαστιάζουν τη χώρα μας αλλά και το πλανήτη συνολικά. Αρχικά υπάρχει η «φοροδιαφυγή» η οποία αναφέρεται στη συμπεριφορά ενός φορολογούμενου που παραβιάζει άμεσα το νόμο, όπως η παράλειψη δήλωσης φορολογητέας περιουσίας, η χρήση ψευδών παραστατικών πληρωμής, η τήρηση δόλιων λογιστικών αρχείων, η αποζημίωση λογαριασμών κ.λπ. Η ανάλυση της βιβλιογραφίας δείχνει ότι η μη φορολογική συμμόρφωση είναι ένα ζήτημα που είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εντοπιστεί και να αξιολογηθεί. Ωστόσο, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το επίπεδο της φοροδιαφυγής αποτελεί θέμα μεγάλης σημασίας και ότι η επέκτασή του απασχολεί την επιστημονική κοινότητα, τα κυβερνητικά στελέχη, καθώς και την κοινή γνώμη, ανεξαρτήτως στρατηγικών και μεθοδολογιών επιλεγεί από κάθε ερευνητή, και ότι η έκταση αυτού του φαινομένου ποικίλλει, ανάλογα με τη χώρα. Στη συνέχεια της εργασίας αναλύεται το φαινόμενο της φοροαποφυγής η οποία πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίο δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές, μέχρι να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, συνήθως στα πλαίσια του νόμου. Η παραοικονομία ή αλλιώς σκιώδης οικονομία περιλαμβάνει δραστηριότητες, οι οποίες κανονικά θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.), αλλά δεν περιλαμβάνονται, γιατί κάποιος ή κάποιιοι από αυτούς οι οποίοι συμμετέχουν στην πραγματοποίησή τους προσπάθησαν να τις αποκρύψουν από τις Δημόσιες Αρχές. Αν και ο άτυπος τομέας έχει ιστορικά θεωρηθεί ως πρόβλημα με αρνητικές επιπτώσεις, είναι πλέον γενικά αποδεκτό ότι αυτός ο τομέας είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία όσον αφορά την παραγωγή πλούτου και την απασχόληση. Στις μέρες μας, η τάση είναι να διαδοθεί όπου είναι εφικτό. Τέλος, η οικονομική διαφθορά ως παράγοντας ελάττωσης της οικονομικής ανάπτυξης σχετίζεται και μάλιστα επηρεάζει θετικά το φαινόμενο της παραοικονομίας ειδικότερα σε περιπτώσεις αδύναμου θεσμικού πλαισίου της χώρας. Για να εξομαλυνθούν όλα αυτά τα φαινόμενα απαιτείται η εδραίωση ενός καλά οργανωμένου συστήματος φορολογικού ελέγχου.

Λέξεις-κλειδιά: Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή, Παραοικονομία, Διαφθορά, Απάτη, Φορολογικός έλεγχος

ABSTRACT

This paper analyzes the various aspects of economic corruption that plague our country and the planet as a whole. First there is "tax evasion" which refers to the behavior of a taxpayer that directly violates the law, such as the failure to declare taxable property, the use of false payment documents, the maintenance of fraudulent accounting records, reimbursement of accounts, etc. The literature review shows that tax non-compliance is an issue that is particularly difficult to identify and assess. However, it is concluded that the level of tax evasion is a matter of great importance and that its expansion concerns the scientific community, government officials, as well as public opinion, regardless of the strategies and methodologies chosen by each researcher, and that the extent of this phenomenon varies by country. In the continuation of the paper, the phenomenon of tax avoidance is analyzed, which is carried out in the context of a well-thought-out tax planning, during which various scenarios and alternatives are created, until the minimum possible tax is determined, usually within the framework of the law. The underground economy or shadow economy includes activities that should normally be included in the Gross National Product (GNP), but are not included, because someone or some of those who participate in their implementation tried to hide them from the Public Authorities. Although the informal sector has historically been seen as a problem with negative effects, it is now generally accepted that this sector is vital to the economy in terms of wealth generation and employment. Nowadays, the trend is to spread wherever possible. Finally, economic corruption as a factor in reducing economic development is related to and even positively affects the phenomenon of the underground economy, especially in cases of weak institutional framework of the country. In order to smooth out all these phenomena, the establishment of a well-organized tax control system is required.

Keywords: Tax evasion, Tax avoidance, Under-economy, Corruption, Fraud, Tax audit

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Σκοπός.....	2
1.3 Δομή εργασίας.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....	8
3.1 Εισαγωγή.....	8
3.2 Παράγοντες φοροδιαφυγής.....	10
3.3 Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.....	14
3.3.1 Industry 4.0.....	16
3.3.2 Η εκπαίδευση στη φορολογική συμμόρφωση.....	16
3.3.3 Πληρωμές χωρίς μετρητά και φοροδιαφυγή.....	17
3.3.4 Ηλεκτρονικές πληρωμές στις ΗΠΑ.....	18
3.3.5 Τεχνολογία blockchain.....	19
3.3.6 Άλλα εργαλεία για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής.....	22
3.4 Παραδείγματα φορολογικής απάτης.....	24
3.5 Συμπεράσματα κεφαλαίου.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ.....	26
4.1 Εισαγωγή.....	26
4.2 Το φαινόμενο της φοροαποφυγής.....	27
4.3 Εταιρική κοινωνική ευθύνη.....	29
4.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	30
5.1 Εισαγωγή.....	30
5.2 Ορισμός και μέτρηση της παραοικονομίας.....	32
5.3 Η οικονομική διαφθορά στις μέρες μας.....	35
5.4 Αιτίες και λύσεις για το φαινόμενο της παραοικονομίας.....	40
5.5 Σύνδεση διαφθοράς και παραοικονομίας.....	40
5.6 Συμπεράσματα κεφαλαίου.....	42
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΥΝΑ.....	44
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Η φορολογική επιβάρυνση επηρεάζει τη συμμόρφωση των φορολογουμένων και έχει άμεσο αντίκτυπο στα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Το φαινόμενο αυτό διερευνάται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια σε μια προσπάθεια να βρεθούν λύσεις στα προβλήματα που προκαλεί, όπως οι μειώσεις των κρατικών εσόδων. Σε εθνικό επίπεδο, η διαφθορά μπορεί να ενθαρρύνει το στοιχείο της φοροδιαφυγής. Η υψηλή δημοσιονομική πίεση προσφέρει ταυτόχρονα ένα ιδανικό κλίμα δράσης, τόσο για τα άτομα που δραστηριοποιούνται στη παραοικονομία όσο και για εκείνους που, ως αποτέλεσμα των μεγάλων φορολογικών βαρών, στρέφονται είτε στη φοροαποφυγή είτε στη φορολογική απάτη προκειμένου να επιτύχουν δημοσιονομική ανακούφιση.

Ο όρος φοροδιαφυγή και μέτρηση της παραοικονομίας περιλαμβάνει τη σκόπιμη απόκρυψη δραστηριότητας για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους λόγους:

- να αποφύγει την πληρωμή φόρου εισοδήματος, ΦΠΑ ή άλλων φόρων,
- προκειμένου να παραιτηθεί από την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης,
- να αποφύγουν την υποχρέωση να τηρούν τους νόμους που διέπουν την αγορά εργασίας, όπως εκείνους που αφορούν τους κατώτατους μισθούς, τις ώρες εργασίας, τις απαιτήσεις ασφάλειας κ.λ.π.
- για την αποφυγή συμπλήρωσης στατιστικών ερευνών ή άλλων διοικητικών εγγράφων, μεταξύ άλλων διοικητικών διαδικασιών.

Έχει γίνει εκτενής έρευνα για τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής όλα αυτά τα χρόνια, τόσο ως προς τους καθοριστικούς της παράγοντες όσο και από εννοιολογική και δομική άποψη. Δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία για αυτό το θέμα, επομένως πρέπει να υπολογιστεί με έμμεσες μεθόδους, παρά το γεγονός ότι αυτό το φαινόμενο είναι αντικείμενο πολλών ερευνών και είναι δύσκολο να παρατηρηθεί. Αν και υπάρχουν εκτιμήσεις και εκτιμήσεις για το

μέγεθος των φαινομένων, το κύριο ζήτημα της φοροδιαφυγής ή της παραοικονομίας είναι ότι πρόκειται για συγκεκαλυμμένο. Τα ζητήματα αυτά, μαζί με αυτά της φοροαποφυγής και της φορολογικής απάτης συχνά συγχέονται γι' αυτό και στο κυρίως μέρος της εργασίας γίνεται πλήρης αναφορά για τους σχετικούς ορισμούς, τα αίτια, τα αποτελέσματα αλλά και τους τρόπους αντιμετώπισής αυτών.

1.2 Σκοπός

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει τα φαινόμενα που επικρατούν στη κοινωνία μας εξαιτίας των οποίων οι πολίτες αποκρύπτουν εισοδήματά τους με αποτέλεσμα το κράτος να επιβαρύνεται και να χάνει τα αντίστοιχα φορολογικά του έσοδα. Απαντάει σε ερευνητικά ερωτήματα όπως οι έννοιες αυτών των φαινομένων της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας, ποιοι οι παράγοντες που τα προκαλούν, ποιες οι συνέπειες αλλά και τρόπους αντιμετώπισης τους.

1.3 Δομή εργασίας

Η εργασία απαρτίζεται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο εξ' αυτών γίνεται αναφορά στα εισαγωγικά στοιχεία της εργασίας, στο σκοπό και στη δομή της και στο δεύτερο υπάρχει η επισκόπηση της βιβλιογραφίας. Στο τρίτο γίνεται λόγος για το πολυδιάστατο φαινόμενο της φοροδιαφυγής, τις αιτίες που το προκαλούν, τις συνέπειες τις οποίες επιφέρει αλλά και τους ποικίλους τρόπους αντιμετώπισης. Έπειτα, στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην φοροαποφυγή και την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο μιλάει για ένα άλλο πολυσυζητημένο θέμα, αυτό της παραοικονομίας, τη μέτρηση αυτού, τις θετικές και αρνητικές συνέπειες του στο τομέα της οικονομίας και λύσεις που προτείνονται για το περιορισμό του ενώ γίνεται λόγος και για τη διαφθορά που συνδέεται με τη παραοικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η βιβλιογραφική επισκόπηση για τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και της παραοικονομίας αναφέρεται σε μελέτες που έχουν γίνει από διάφορους ερευνητές για θέματα όπως ο ορισμός των προαναφερθέντων. Αναφέρεται επίσης σε αίτια τους όπως η πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας και τη διαφθορά που επικρατεί καθώς επίσης και λύσεις για τον περιορισμό τους, λόγω χάριν η σημαντικότητα της φορολογικής γνώσης, η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και η ενίσχυση των ελέγχων.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Δρογάλας et al. (2018), τα τελευταία χρόνια της οικονομικής ύφεσης, η μείωση της φοροδιαφυγής ήταν και είναι ένα από τα κύρια μελήματα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Διερευνούν την έκταση της φοροδιαφυγής στις ελληνικές μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις και πώς αυτή επηρεάζεται από την αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, τη δυσμενή κατάσταση της οικονομίας και πολλές δυσμενείς ψυχολογικές μεταβλητές. Εξετάζουν πολλούς οικονομικούς τομείς, με ιδιαίτερη έμφαση στο λιανικό εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών. Τα ευρήματά καταδεικνύουν ότι η αναποτελεσματική κυβερνητική διοίκηση στην επιλογή του σωστού φορολογικού συντελεστή, στον εξορθολογισμό της πολυπλοκότητας της νομοθεσίας και στην οικοδόμηση ενός αποτελεσματικού συστήματος δικαιοσύνης έχει ευνοϊκό αντίκτυπο στη φοροδιαφυγή. Έτσι, ενώ η θεωρία για τη σύνδεση μεταξύ της φοροδιαφυγής και των ψυχολογικών μεταβλητών είναι μόνο εν μέρει αποδεκτή, η θεωρία που σχετίζεται με τη σύνδεση μεταξύ φοροδιαφυγής και οικονομικών ζητημάτων απορρίπτεται.

Ο σκοπός των Shahnaz Noorul et al. (2022) είναι να εξηγήσουν γιατί οι φορολογικές γνώσεις των πολιτών της Μαλαισίας είναι ανεπαρκείς και αναποτελεσματικές, γεγονός που εγείρει το ερώτημα γιατί τα επίπεδα συμμόρφωσης ήταν πάντα χαμηλά. Επιδιώκουν να προσδιορίσουν εάν η φορολογική εκπαίδευση πρέπει να προσφέρεται σε ιδρύματα ανώτερου επιπέδου, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των ίδιων των φοιτητών. Χρησιμοποιούν μια ποσοτική μεθοδολογία και χρησιμοποιεί έρευνες για τη συλλογή πληροφοριών από 208 ερωτηθέντες. Τα ευρήματα έδειξαν ότι ένα από τα στοιχεία που επηρεάζουν τον βαθμό φορολογικής συμμόρφωσης σε μια συγκεκριμένη χώρα ήταν η επίδειξη φορολογικής εμπειρογνωμοσύνης.

Σύμφωνα με τους Immordino G. και Russo F.F. (2018) οι πληρωμές χωρίς μετρητά καθιστούν πιο δύσκολη τη φοροδιαφυγή, καθώς αφήνουν αρχείο των συναλλαγών που καλύπτουν. Δείχνουν εμπειρικά στοιχεία ότι οι πληρωμές με πιστωτική και χρεωστική κάρτα συνδέονται αρνητικά με τη φοροδιαφυγή ΦΠΑ χρησιμοποιώντας ευρωπαϊκά δεδομένα για να

υποστηρίζουν αυτό το συμπέρασμα. Επιπλέον, είναι ξεκάθαρο ότι η χρήση ηλεκτρονικών καρτών για ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ ενθαρρύνει την αποφυγή του ΦΠΑ αυξάνοντας την προσφορά μετρητών.

Η μελέτη των Αναστασίου Α. et al. (2022), στοχεύει να αξιολογήσει και να συγκρίνει τη σχετική αποτελεσματικότητα των φορολογικών διοικήσεων σε 26 ευρωπαϊκές χώρες το 2017 όσον αφορά τη συμβολή τους στη μακροοικονομική σταθερότητα, την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων και την τόνωση του ΑΕΠ. Προτείνεται μια συλλογή δυνητικών βελτιώσεων στις φορολογικές διοικήσεις που κρίνονται αναποτελεσματικές, μέσω συγκεκριμένων προσαρμογών στα επίπεδα εισροών και εκροών που θα μπορούσαν να γίνουν, για να γίνουν πιο αποτελεσματικές. Τα πορίσματα της έρευνας τους παρέχουν επίσης χρήσιμα στοιχεία για την αποτελεσματικότητα των φορολογικών υπηρεσιών, τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιούν οι διοικήσεις τους για να αλλάξουν τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους.

Οι Cristea L.A. et al. (2020) ισχυρίζονται ότι η φοροδιαφυγή είναι μια επιβλαβής πρακτική που είναι διάχυτη σε όλο τον κόσμο και συνδέεται στενά με το φορολογικό και φορολογικό σύστημα. Σύμφωνα με άλλους, πρόκειται για αντίδραση στην αδικαιολόγητη δημοσιονομική πίεση που ασκείται στους φορολογούμενους. Τα φαινόμενα διαφθοράς είναι στενά συνδεδεμένα για παραβίαση του νόμου, και υπό τις παρούσες συνθήκες, η εξάλειψή του αποτελεί πρόκληση. Πρωταρχικός στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει πώς η διαφθορά και η δημοσιονομική πίεση επηρεάζουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όπως υποδεικνύεται από τον δείκτη της παραοικονομίας.

Ο πρωταρχικός στόχος του Kassa E.T. (2021) είναι να εξετάσει τις μεταβλητές που οδηγούν τους ανθρώπους να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή. Ο ερευνητής υιοθέτησε μια ποσοτική μεθοδολογία έρευνας και χρησιμοποίησε έναν περιγραφικό και επεξηγηματικό σχεδιασμό μελέτης. Πρωτεύοντα και δευτερεύοντα δεδομένα έχουν χρησιμοποιηθεί σε αυτή την έρευνα η οποία έδειξε ότι η φορολογική δικαιοσύνη, η φορολογική συνείδηση και η ηθική υποχρέωση επηρεάζουν έντονα την απόφαση των φορολογουμένων να φοροδιαφύγουν, ενώ οι άλλες οι ηθικές υποχρεώσεις και οι υποκειμενικοί κανόνες δεν έχουν στατιστικά σημαντική επίδραση σε αυτή την απόφαση.

Η Ouédraogo I. (2017), εξετάζει τη σύνδεση μεταξύ της διακυβέρνησης, της διαφθοράς και της έκτασης της άτυπης οικονομίας χρησιμοποιώντας δεδομένα από 23 έθνη της υποσαχάριας χώρας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι σημαντικές επιρροές στην ανάπτυξη της

άτυπης οικονομίας περιλαμβάνουν τη διαφθορά, την αποτελεσματικότητα της θεσμικής διακυβέρνησης, τα ποσοστά ανεργίας και την ποιότητα του θεσμικού περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, ανακαλύπτεται ότι η επέκταση της παραοικονομίας ευνοείται από υψηλά επίπεδα διαφθοράς και υποδεέστερα θεσμικά περιβάλλοντα. Το μέγεθος της άτυπης οικονομίας συσχετίζεται αντιστρόφως με το ποσοστό ανεργίας και ενώ η νομισματική ευελιξία αυξάνει το μέγεθος της άτυπης οικονομίας, η μεγαλύτερη δημοσιονομική και επιχειρηματική ελευθερία συνδέεται με μια μεγαλύτερη άτυπη οικονομία.

Σύμφωνα με τη Petrova K. (2019), είναι γνωστό ότι οι μεγάλοι άτυποι τομείς αποτελούν πρόβλημα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αρκετές μελέτες επικεντρώνονται είτε στην παγκοσμιοποίηση είτε στις άτυπες οικονομίες. Δυστυχώς, υπάρχει ελάχιστη έρευνα για το εάν και πώς η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει τον ανοργάνωτο τομέα. Πολλές υποθέσεις έχουν διατυπωθεί, ωστόσο υπάρχει διαφωνία μεταξύ των εμπειρικών ερευνών σχετικά με τους συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει την ανεπάρκεια. Η έλλειψη δεδομένων και ο ατελής συγχρονισμός των τρεχόντων δεδομένων του άτυπου τομέα συμβάλλουν στο ζήτημα. Αυτό το θέμα έχει προχωρήσει πρόσφατα ως αποτέλεσμα πολλών πρόσφατων εξελίξεων. Στόχος είναι να παράσχει μια διεξοδική επισκόπηση των ζητημάτων της παγκοσμιοποίησης και της παρατυπίας.

Οι Krieg K.S. και Li J. (2021) έχουν επικεντρωθεί περισσότερο στις πρακτικές φοροδιαφυγής των εταιρειών τον τελευταίο καιρό. Το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) αυξάνεται την ίδια στιγμή που οι επιχειρήσεις βρίσκονται υπό αυξανόμενη πίεση να λαμβάνουν υπόψη την ΕΚΕ όταν λαμβάνουν αποφάσεις. Αξιολογούν το διευρυνόμενο σώμα της έρευνας σχετικά με αυτό το θέμα, επειδή οι επικριτές της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων συχνά ισχυρίζονται ότι κάτι τέτοιο είναι κοινωνικά ανεύθυνο. Αρχικά, εξετάζουμε θεωρητικά πώς η φοροδιαφυγή επιχειρήσεων εντάσσεται στο πλαίσιο της ΕΚΕ. Στη συνέχεια εξετάζονται τα εμπειρικά δεδομένα σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΕ και της φήμης της εταιρείας στη βιβλιογραφία για τη φοροαποφυγή. Η ανασκόπησή μας οργανώνεται σε αυτά τα τρία ζητήματα: (i) Θεωρούν οι επιχειρήσεις τη φοροδιαφυγή ως ζήτημα ΕΚΕ; (ii) Υπάρχει κόστος φήμης που σχετίζεται με τη φοροδιαφυγή επειδή οι ενδιαφερόμενοι την αντιλαμβάνονται ως κοινωνικά ανεύθυνη; Και (iii) Αλλάζουν οι επιχειρήσεις τις πρακτικές φοροδιαφυγής λόγω ανησυχίας για αυτές τις επιπτώσεις στη φήμη; Αξιολογούμε την κατάσταση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και προτείνουμε πιθανούς τομείς για περαιτέρω έρευνα σε όλη την αναθεώρησή μας.

Οι Dissou Y. και Yakauchava T. (2012) αναφέρουν ότι πολυάριθμες εμπειρικές μελέτες έχουν αποδείξει ότι η διαφθορά αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη, καθώς αποτρέπει κατά κύριο λόγο τις επενδύσεις. Αν και δεν υπάρχουν πολλές εμπειρικές μελέτες που να σχετίζονται με τη διαφθορά με την ανάπτυξη, καμία από τις εργασίες που έχουν δημοσιευθεί μέχρι στιγμής δεν ήταν σε θέση να εξηγήσει το λόγο. Ο φορολογικός συντελεστής της οικονομίας που μεγιστοποιεί την ανάπτυξη μειώνεται όταν μειώνεται η διαφθορά. Στην αντίληψή μας για την ενδογενή ανάπτυξη, η διαφθορά αποτρέπει τις επενδύσεις και μειώνει τον φορολογικό συντελεστή της οικονομίας που προωθεί την ανάπτυξη. Καθώς η διεφθαρμένη κυβέρνηση εκτρέπει ορισμένα φορολογικά έσοδα προς επενδύσεις σε δημόσιο κεφάλαιο που έχουν επίδραση στην απόδοση των ιδιωτικών εισροών, κίνητρα για επενδύσεις σε μείωση του ιδιωτικού κεφαλαίου. Αποδεικνύουμε ότι η εξάλειψη της διαφθοράς μπορεί να ωφελήσει όχι μόνο την οικονομική ανάπτυξη αλλά και τον μέσο φορολογούμενο στην οικονομία, καθώς ο φορολογικός συντελεστής θα μειωνόταν χρησιμοποιώντας μια μη γραμμική (κοίλη) σχέση μεταξύ του βαθμού διαφθοράς και της ποσότητας των σπαταλούμενων πόρων.

Στη μελέτη των Armev L. E. et al. (2014) διερευνάται η πιθανότητα, η πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πληρωμές να μειώσει το έγκλημα. Τα ευρήματά δείχνουν ότι υπάρχει ασθενής στατιστική συσχέτιση μεταξύ της πρόσβασης σε ηλεκτρονικές πληρωμές και της συχνότητας οικονομικών εγκλημάτων όπως ληστείες και διαρρήξεις, αλλά όχι τέτοιος σύνδεσμος υπάρχει για μη οικονομικά εγκλήματα όπως φόνοι και βιασμοί. Αυτή η μελέτη προσφέρει απόδειξη ότι η ευρεία υιοθέτηση των συναλλαγών χωρίς μετρητά είναι αποτέλεσμα νόμων και τεχνολογικών προόδων που αναστέλλουν το έγκλημα.

Οι Nam V.H. et al. (2020) εξετάζουν πώς η διαφθορά επηρεάζει την απόδοση των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν πρόσφατα. Συμπεραίνεται ότι η διαφθορά επιδεινώνει τις οικονομικές επιδόσεις της εταιρείας, γεγονός που τις εκθέτει σε υψηλότερη πιθανότητα αποτυχίας. Αυτό βασίζεται σε διαχρονικά δεδομένα από έρευνες επιχειρήσεων που καλύπτουν σχεδόν όλες τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, ανακαλύπτουμε ότι, ενώ η διαφθορά έχει αρνητική επίδραση στην απόδοση και την επιβίωση των εγχώριων ιδιωτικών επιχειρήσεων, έχει μικρή έως καθόλου επίδραση στις κρατικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι διεθνείς επιχειρήσεις μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τη διαφθορά να αυξήσουν την παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητά τους. Επιπλέον, τα ευρήματά μας υποδηλώνουν ότι οι πιο εδραιωμένες επιχειρήσεις είναι σε καλύτερη θέση να αντιμετωπίσουν τη διαφθορά και τελικά να τη χρησιμοποιήσουν προς όφελός τους. Τα ευρήματα ισχύουν κάτω από πολυάριθμες υποθέσεις μοντέλων καθώς και σε διάφορα νέα σχήματα ταξινόμησης εταιρειών.

Σύμφωνα με τους Craja P. et al. (2020), οι πιθανοί επενδυτές, οι ελεγκτικές εταιρείες και οι κρατικές ρυθμιστικές αρχές ανησυχούν πολύ για την απάτη των οικονομικών καταστάσεων. Η μελέτη τους προτείνει μια μέθοδο για τον εντοπισμό της απάτης σε δηλώσεις συγχωνεύοντας δεδομένα από οικονομικούς δείκτες και διαχειριστικές παρατηρήσεις στις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων.

Κατά τους Chang V. et al. (2022), με την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας και του Industry 4.0, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να τροποποιήσουν τις δραστηριότητές τους και να μειώσουν τους κινδύνους και τις ζημιές που προκαλούνται από την απάτη. Τα μοντέλα πρόβλεψης ανίχνευσης απάτης Industry 4.0 καθίστανται δυνατά από αλγόριθμους μηχανικής μάθησης. Τα ευρήματα καταδεικνύουν την αξία της χρήσης της επιλογής χαρακτηριστικών και δείγμα τεχνικών για την επίλυση επιχειρηματικών ζητημάτων στην εποχή του industrial 4.0 και της ψηφιακής οικονομίας. Αυτές οι τεχνικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εντοπισμό δόλιας συμπεριφοράς.

Οι Throckmorton C. S. et al (2015) ισχυρίζονται ότι οι επενδυτές και η κεφαλαιαγορά στο σύνολό της πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από την εταιρική οικονομική απάτη. Ωστόσο, οι τρέχοντες πόροι που διατίθενται για τον εντοπισμό χρηματοοικονομικής απάτης (FFD) είναι ανεπαρκείς για τον έγκαιρο εντοπισμό όλων των περιπτώσεων. Αν και πρόσφατη έρευνα έχει δείξει ότι οι γλωσσικές ή φωνητικές ενδείξεις μπορεί επίσης να είναι πολύτιμοι δείκτες εξαπάτησης, τα οικονομικά στατιστικά ήταν παραδοσιακά η κύρια πηγή πληροφοριών που χρησιμοποιούνται σε αυτοματοποιημένες μεθόδους FFD. Η οικονομική απάτη έχει αποδειχθεί ότι είναι ανιχνεύσιμη χρησιμοποιώντας εργαλεία που βασίζονται σε χρηματικά δεδομένα, τη γλωσσική συμπεριφορά και τα μη λεκτικά φωνητικά στοιχεία. Ωστόσο, η απόδοση αυτών των εργαλείων συνεχίζει να είναι χειρότερη από την επιθυμητή, περιορίζοντας τη χρήση τους ως αυτόνομο εργαλείο που βοηθά στον εντοπισμό επιχειρήσεων για πρόσθετη έρευνα. Η ιδέα των συγγραφέων είναι ότι με την ανάλυση συγκεκριμένων ιδιοτήτων από πολλές κατηγορίες χαρακτηριστικών ταυτόχρονα, μπορεί να δημιουργηθεί ένα καλύτερο εργαλείο. Όταν συνδυάζονταν χαρακτηριστικά από διαφορετικές κατηγορίες, ο εντοπισμός απάτης βελτιώθηκε σε σύγκριση με τη χρήση λειτουργιών από μία μόνο κατηγορία χαρακτηριστικών.

Οι Kasper M. και Alm J. (2022) εξετάζουν τη φορολογική συμμόρφωση μετά τον έλεγχο σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου ή το ποσοστό αδήλωτων εισοδημάτων που ανακαλύπτει η φορολογική αρχή κατά τη διάρκεια ελέγχου. Διερευνούνε επίσης εάν οι προηγούμενες πρακτικές αναφοράς ενός φορολογούμενου επηρεάζουν την

εξέλιξη των ελέγχων. Η έρευνά τους καταδεικνύει ότι οι φορολογικοί έλεγχοι επηρεάζουν διαφορετικά τη συμμόρφωση μετά τον έλεγχο ανάλογα με την αποτελεσματικότητα των ελέγχων. Με άλλα λόγια, ενώ οι αποτελεσματικοί έλεγχοι προωθούν τη φορολογική συμμόρφωση μετά τον έλεγχο, οι αναποτελεσματικοί έλεγχοι έχουν το αντίστροφο αποτέλεσμα. Ανακαλύπτουν επίσης ότι οι φορολογούμενοι που είναι γενικά συμμορφωμένοι δείχνουν τη μεγαλύτερη αντίδραση συμπεριφοράς σε ελέγχους.

Σύμφωνα με τον Demirhan H. (2019), η παροχή δημόσιων υπηρεσιών στους πολίτες είναι ένα από τα θεμελιώδη καθήκοντα μιας κυβέρνησης. Αυτός ο τύπος παροχής υπηρεσιών απαιτεί δημόσια χρηματοδότηση. Έτσι, για να χρηματοδοτήσουν τις δαπάνες τους, οι κυβερνήσεις χρειάζονται πόρους. Αν και υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι πληρωμής των δημοσίων δαπανών, η φορολογία είναι ο πιο σημαντικός. Ωστόσο, η εισπραξη φόρων κοστίζει χρήματα για την κυβέρνηση. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας για μια κυβέρνηση να εγγυηθεί την αποτελεσματικότητα του φορολογικού της συστήματος και να εισπράττει φόρους με τρόπο που να επιφέρει τα λιγότερα δυνατά έξοδα. Η χρήση της τεχνολογίας blockchain ή του κρυπτονομίσματος όπως είναι ευρύτερα γνωστό, στον δημόσιο τομέα είναι υπό συζήτηση τα τελευταία χρόνια. Όσον αφορά τα δεδομένα και τη διαφάνεια, εξετάζονται τα χαρακτηριστικά και τα πλεονεκτήματα των διαφόρων συστημάτων blockchain. Προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φορολογικός φόρτος και τα έξοδα που σχετίζονται με την εισπραξη φόρων, έχει καθοριστεί ότι η τεχνολογία blockchain μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορες εφαρμογές.

Εν κατακλείδι, οι μελέτες των βιβλιογραφιών συγκλίνουν ως προς το νόημα και το περιεχόμενο τους καθώς κάποιες από αυτές παρουσιάζουν όμοιους παράγοντες πρόκλησης αυτών των οικονομικών φαινομένων και κοινές λύσεις ώστε να μειωθεί η εμφάνιση τους. Επίσης όλοι οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι τα φαινόμενα αυτά προκαλούν την απώλεια εσόδων για το κράτος και συνεπώς οικονομική υποανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

3.1 Εισαγωγή

Η κυβέρνηση επιβάλλει φόρους σε επιχειρήσεις, κυβερνητικές οντότητες και ιδιώτες χωρίς να λαμβάνει επιστροφή σε αντάλλαγμα. Οι φόροι μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: τους άμεσους φόρους, οι οποίοι εισπράττονται από τα επιχειρηματικά κέρδη και τα ατομικά εισοδήματα και τους έμμεσους φόρους, που εισπράττονται από τις αγορές των καταναλωτών.

Ο όρος «φοροδιαφυγή» αναφέρεται όταν άνθρωποι, οργανισμοί και επιχειρήσεις αρνούνται να πληρώσουν το αναμενόμενο ποσό της κυβέρνησης. Είναι παράνομο από νομική άποψη. Η διαδικασία είσπραξης φόρων συνολικά αντιμετώπισε μια σειρά από δυσκολίες, με σημαντικότερη τη φοροδιαφυγή. Αποφεύγοντας και αποκρύπτοντας διάφορα έγγραφα που χρησιμεύουν ως αποδεικτικά στοιχεία για τις φορολογικές αρχές, οι φορολογούμενοι φοροδιαφεύγουν επίτηδες. Η μη πληρωμή ολόκληρου του ποσού του φόρου είναι απλώς παράνομη. Το συνολικό οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σύστημα του έθνους μπορεί να στρεβλωθεί από το έγκλημα της φοροδιαφυγής. Η οικονομική συνιστώσα της φοροδιαφυγής έχει αντίκτυπο στη δίκαιη κατανομή του πλούτου των πολιτών. Η κοινωνική συνιστώσα παράγει επίσης διάφορες κοινωνικές ομάδες που οδηγούνται από τη φοροδιαφυγή και αποθαρρύνονται από αυτά τα άτομα λόγω του αθέμιτου ανταγωνισμού. Η φοροδιαφυγή είναι μια κακή πρακτική που μειώνει το ποσό του φόρου που καλούνται να πληρώσουν οι φορολογούμενοι. Είναι πιθανό το νομοθετικό σώμα του έθνους να στηρίζει τους φοροφυγάδες (Kassa, E.T., 2021).

Σύμφωνα με τον ορισμό της φοροδιαφυγής που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η πρακτική αναφέρεται γενικά σε «παράνομες ρυθμίσεις όπου η φορολογική υποχρέωση αποκρύπτεται ή αγνοείται, για παράδειγμα, ο φορολογούμενος πληρώνει λιγότερο φόρο από ό, τι απαιτείται από το νόμο αποκρύπτοντας εισόδημα ή πληροφορίες από τις εφορίες».

Αυτές οι λέξεις αναφέρονται επίσης ως νόμιμη και παράνομη φοροδιαφυγή στη βιβλιογραφία. Αλλά αυτή η ιδέα είναι λανθασμένη γιατί η ίδια η λέξη «διαφυγή» μεταδίδει την έννοια της παράβασης του νόμου. Δεν υπάρχει ορισμός της φοροδιαφυγής στο ρουμανικό δίκαιο, σύμφωνα με το νόμο αριθ. 241/2005. Απλώς αναφέρεται στο άρθρο 9 ότι οι πράξεις που έγιναν με πρόθεση φοροδιαφυγής θεωρούνται αδικήματα φοροδιαφυγής και τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης δύο έως οκτώ χρόνια (Cristea L.A. et al., 2020).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ορισμένοι ακαδημαϊκοί προτιμούν τον όρο φορολογική μη συμμόρφωση έναντι της φοροδιαφυγής επειδή είναι πιο αμερόληπτος. Σύμφωνα με έρευνά, υπολογίστηκε ότι τα ποσοστά φοροδιαφυγής ήταν 26 τοις εκατό και τα

ποσοστά αδήλωτων εισοδημάτων ήταν 10 τοις εκατό. Επιπλέον, είναι πολύ πιθανό τα πραγματικά ποσοστά φοροδιαφυγής να είναι σημαντικά υψηλότερα από αυτά που προβλέπονται, για δύο βασικούς λόγους: το γεγονός ότι ορισμένοι φορολογούμενοι δεν υποβάλλουν καν δήλωση φορολογικής δήλωσης και το γεγονός ότι οι ερωτηθέντες σε άμεσες ερωτήσεις σχετικά με τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς συχνά υπερεκτιμούν το εισόδημά τους.

Κάποιες μελέτες συνδέουν τη φοροδιαφυγή με το πολιτικό απρόβλεπτο, το απρόβλεπτο που προκαλείται από κυβερνητικές ενέργειες που αυξάνουν τους κινδύνους που σχετίζονται με τις οικονομικές και φορολογικές αποφάσεις των μεμονωμένων φορολογουμένων, ή ακόμη και πολιτιστικούς και εθνικούς παράγοντες, μεταξύ άλλων (Δρογάλας et al., 2018).

3.2 Παράγοντες φοροδιαφυγής

Από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας, τόσο τα ανεπτυγμένα όσο και τα αναδυόμενα έθνη απαιτούν από τους πολίτες να πληρώνουν φόρους. Αυτό περιλαμβάνει παρόχους υπηρεσιών, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, κρατικούς υπαλλήλους και άλλες ομάδες. Προς υποστήριξη αυτού, ο Benjamin Franklin έκανε την ενδιαφέρουσα παρατήρηση ότι «ο θάνατος και οι φόροι είναι οι μόνες βεβαιότητες στη ζωή». Αυτός ο ισχυρισμός επιβεβαίωσε την ιδέα ότι όλοι οι πολίτες πρέπει να υπόκεινται στη φορολογική νομοθεσία και να υποχρεούνται να αφαιρούν φόρους από το εισόδημά τους. Η ικανότητα της κυβέρνησης να κατασκευάζει τεράστια φράγματα, να αναπτύσσει υποδομές μεταφορών και να παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας στην κοινότητα επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το ποσό των φορολογικών εσόδων που λαμβάνει από τους ψηφοφόρους της.

Οι φόροι αλλάζουν τις ζωές των ανθρώπων, βελτιώνουν το κατά κεφάλαιο εισόδημά τους και χρησιμεύουν ως βαρόμετρο για το πόσο καλά τα πηγαίνει ένα έθνος συνολικά. Οι χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου δεν διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή για τη συλλογή αρκετών φορολογικών εσόδων από τους πολίτες τους. Για διάφορους παράγοντες, τα αναμενόμενα έσοδα δεν μπορούν να αυξηθούν. Η φοροδιαφυγή, η έλλειψη ευαισθητοποίησης μεταξύ των φορολογουμένων και των πολιτών που δεν είναι πρόθυμοι να πληρώσουν το απαιτούμενο ποσό φόρου για τα έθνη τους, είναι μεταξύ των παραγόντων που συμβάλλουν στην πιθανότητα αναποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος. Αυτό είναι ως επί το

πλείστων αμετάβλητο στον σύγχρονο κόσμο, επειδή οι άνθρωποι πληρώνουν πλέον φόρους στις κυβερνήσεις τους. Η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή έχουν γίνει οι πρωταρχικοί στόχοι των φορολογουμένων καθώς ο κόσμος έχει αλλάξει, ωθώντας τη φορολογική συμμόρφωση στο παρασκήνιο.

Ενώ οι ακαδημαϊκοί, ιδιαίτερα οι οικονομολόγοι, συμφώνησαν ότι η φοροδιαφυγή μπορεί να θεωρηθεί ως τεχνικό ζήτημα με το σύστημα εισπραξης φόρων, οι ψυχολόγοι θεώρησαν ότι η φοροδιαφυγή ήταν ένα κοινωνικό ζήτημα για τα έθνη. Σε σύγκριση με τις πλούσιες χώρες, οι τεχνικές φοροδιαφυγής στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι χειρότερες. Επειδή τα έθνη είναι αδύναμα να το σταματήσουν, η φοροδιαφυγή είναι σαν πανδημία για αυτά.

Οι φορολογούμενοι μπορεί να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή για διάφορους λόγους. Οι κύριοι παράγοντες περιλαμβάνουν τη στάση απέναντι στη συμπεριφορά, τους υποκειμενικούς κανόνες, τον αντιληπτό έλεγχο συμπεριφοράς, τη φορολογική γνώση, το φορολογικό ηθικό, το φορολογικό σύστημα, τη φορολογική δικαιοσύνη, το κόστος συμμόρφωσης και την ηθική υποχρέωση. Άλλα στοιχεία, όπως η ένταση κεφαλαίου, η μόχλευση, η φορολογική ζημία, η αποζημίωση, η κερδοφορία, η φορολογική επίγνωση των συμφραζόμενων, το επιτόκιο, ο πληθωρισμός, ο μέσος φορολογικός συντελεστής, το φύλο και η ηθική φορολογική συνείδηση, έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στις αποφάσεις των φορολογουμένων να εμπλέκονται σε φοροδιαφυγή.

Η φοροδιαφυγή προκαλείται από ποικίλες παράνομες δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται οι φορολογούμενοι. Οι οικονομικές πτυχές είναι ένα από τα πράγματα που ωθούν τους φορολογούμενους να συμμετάσχουν σε αυτή τη δραστηριότητα. Οι εταιρικές κυρώσεις, η επιχειρηματική στασιμότητα και το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης θεωρούνται όλα ως σημαντικές οικονομικές μεταβλητές. Από την άλλη πλευρά, τα πιο κρίσιμα στοιχεία είναι νομικοί παράγοντες, κοινωνικοί παράγοντες, δημογραφικοί παράγοντες, ψυχικοί παράγοντες και ηθικά ζητήματα. Η επιθυμία των φορολογουμένων να εμπλέκονται σε φοροδιαφυγή επηρεάζεται από ποικίλες συνθήκες. Οι ακόλουθοι παράγοντες είναι μεταξύ εκείνων που λαμβάνονται υπόψη σε αυτήν την ανασκόπηση.

Το ηθικό καθήκον είναι ένα από τα πράγματα που μπορούν να πείσουν τους φορολογούμενους να εμπλακούν σε φοροδιαφυγή. Οι φορολογούμενοι έχουν την ευθύνη να υποστηρίζουν τις φορολογικές αρχές πληρώνοντας ένα δίκαιο ποσό φόρου χωρίς την ανάγκη εξωτερικής επιβολής. Λειτουργεί ως εσωτερική κινητήρια δύναμη για τους φορολογούμενους.

Οι φορολογούμενοι με κακή φορολογική ηθική θα παραμελήσουν να πληρώσουν το δίκαιο μερίδιό τους στους φόρους και θα εμπλακούν σε φοροδιαφυγή. Το φορολογικό ηθικό ή η τιμιότητα των φορολογουμένων θα αυξηθεί όταν οι φορολογικές αρχές ενεργούν υπεύθυνα και με σεβασμό προς τους φορολογούμενους κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους. Μια δημογραφική και μια άλλη πτυχή, όπως το επίπεδο εισοδήματος, η οικογενειακή κατάσταση και η θρησκεία, μπορεί να έχουν αντίκτυπο στα φορολογικά ήθη. Το αν συμμετέχουν ή όχι οι φορολογούμενοι καθορίζεται από τις πράξεις τους. Η φορολογική ηθική μπορεί να επηρεάσει την προθυμία των φορολογουμένων να εμπλέκονται στη φοροδιαφυγή με θετικό τρόπο. Είναι γνωστό ότι οι φόροι που επιβάλλει η αρμόδια κυβέρνηση είναι ηθικοί. Υπάρχουν τρεις βασικές απόψεις σχετικά με την ηθική και την ηθική της φοροδιαφυγής. Η απόφαση για φοροδιαφυγή είναι ένα ηθικό αίνιγμα που λαμβάνει υπόψη μια σειρά διαφορετικών παραγόντων. Η πρώτη άποψη είναι ότι η φοροδιαφυγή είναι ανήθικη και δεν πρέπει να ασκείται από κανέναν πληρωτή. Το δεύτερο επιχείρημα ασχολείται με το γεγονός ότι το κράτος είναι παράνομο και στερείται ηθικής εξουσίας να πάρει οτιδήποτε από οποιονδήποτε. Ως αποτέλεσμα, η συζήτηση καταλήγει στις εξής υποθέσεις:

H1. Το ηθικό καθήκον αποθαρρύνει τους φοροφυγάδες από τη διάπραξη του εγκλήματος.

Η φορολογική δικαιοσύνη είναι ένα άλλο στοιχείο που παρακινεί τους φορολογούμενους να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή. Ένα μη οικονομικό στοιχείο που επηρεάζει την ικανότητα του έθνους να συλλέγει φόρους είναι η φορολογική δικαιοσύνη. Είναι γνωστό ότι οι δίκαιες πρακτικές είσπραξης φόρων, οι κατευθυντήριες γραμμές και η εκτέλεση είναι απαραίτητες. Λόγω του αθέμιτου χαρακτήρα της διαδικασίας είσπραξης φόρων, ενδέχεται να προκύψει ανήθικη δραστηριότητα. Οι φορολογούμενοι ενδέχεται να επηρεαστούν θετικά από τη δίκαιη καταβολή του φόρου. Όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι άδικος και παράλογος, οι πληρωτές θα μετανιώσουν που συμμετείχαν σε δραστηριότητες φοροδιαφυγής και θα αποκαλύψουν τα ετήσια έσοδά τους στις αρχές χωρίς να αρνηθούν το ακριβές ποσό. Η διατήρηση της δικαιοσύνης του φορολογικού συστήματος περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση της ικανότητας του ατόμου να πληρώνει ή των λογικών φορολογικών συντελεστών. Οι κυβερνήσεις αποφασίζουν ποιος θα πληρώσει υψηλό φορολογικό συντελεστή και πόσο θα επιβάλει. Οι φορολογικοί συντελεστές είναι ένας από τους παράγοντες που ενθαρρύνουν τους φορολογούμενους να παρακρατούν λιγότερα χρήματα από το εισόδημά τους. Ο φορολογικός συντελεστής πρέπει να είναι δίκαιος και λογικός για τους πληρωτές. Ο φορολογικός συντελεστής επί πληρωμής μπορεί να είναι θετικός, μηδενικός ή αρνητικός. Αυτό υποδηλώνει ότι μια αύξηση του φορολογικού συντελεστή μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση, μείωση ή μη

μεταβολή της πληρωμής του φόρου. Η ιδέα ότι η αύξηση των φορολογικών συντελεστών θα οδηγήσει σε αύξηση της φοροδιαφυγής δεν μπορούσε να υποστηριχθεί από τη θεωρητική βιβλιογραφία. Λόγω της πιθανότητας να μην πληρώσουν όλοι οι φορολογούμενοι το ίδιο ποσό φόρου, η φορολογική δικαιοσύνη είναι συζητήσιμη. Ως αποτέλεσμα, με βάση αυτό, η υπόθεση της μελέτης θα ήταν:

H2. Η φορολογική δικαιοσύνη επηρεάζει την προθυμία των φορολογουμένων να διαπράξουν φοροδιαφυγή με ευνοϊκό τρόπο.

Η φορολογική γνώση είναι απαραίτητη για να κατανοήσουν οι φορολογούμενοι τις αιτίες και τις συνέπειες της εμπλοκής σε φοροδιαφυγή. Οι φορολογούμενοι που είναι καλά εκπαιδευμένοι σχετικά με τη φοροδιαφυγή θα ήταν λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε αυτήν. Το αντίθετο ισχύει για όσους δεν είναι ενημερωμένοι. Οι πληροφορίες για τους φόρους θα πρέπει να τύχουν μεγαλύτερης προσοχής προκειμένου να βελτιωθούν οι γνώσεις των φορολογουμένων και των ειδικών των αρχών. Η απόκτηση γνώσεων των φορολογουμένων είναι ένας τρόπος για την αύξηση των εσόδων της χώρας. Οι φορολογούμενοι είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν στη φοροδιαφυγή εάν η κυβέρνηση τους παρέχει μια ποικιλία ευκαιριών κατάρτισης που σχετίζονται με τη φορολογία. Η απόφαση του φορολογούμενου να ασχοληθεί και να συνεχίσει με δραστηριότητες φοροδιαφυγής εξαρτάται από το επίπεδο φορολογικής κατανόησής του. Χωρίς φορολογική εμπειρογνομοσύνη, οι φορολογούμενοι μπορεί να αναλάβουν ορισμένους κινδύνους όταν κάνουν τις καθημερινές τους δουλειές, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε φοροδιαφυγή. Υπό το φως της συζήτησης, μπορεί να εξαχθεί το εξής συμπέρασμα:

H3. Οι φορολογούμενοι που φοροδιαφεύγουν επηρεάζονται αρνητικά από την έλλειψη φορολογική γνώσης.

Οι οικογένειες, τα άτομα, οι κοινότητες και οι συνομήλικοι, εκτός από τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους ειδικούς της κυβέρνησης, έχουν αντίκτυπο στο εάν οι άνθρωποι εμπλέκονται ή όχι σε φοροδιαφυγή. Οι ομάδες ομότιμων έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις προτιμήσεις, τις αξίες και την προθυμία των φορολογουμένων να εμπλακούν σε φορολογική απάτη. Τα άτομα που βρίσκονται κοντά στους φορολογούμενους μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρα για να ενθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή. Σύμφωνα με αυτή την πρακτική που είναι γνωστή ως υποκειμενικοί κανόνες, οι πληρωτές επηρεάζονται από τους ομότιμους τους και άλλους ενδιαφερόμενους. Η πιθανότητα οι φίλοι του φορολογούμενου να αποκρύπτουν φόρους αυξάνεται όταν δεν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν φόρους στην κυβέρνηση. Οι κοινωνικοί κανόνες και οι υποκειμενικοί κανόνες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη φοροδιαφυγή και έχουν

αντίκτυπο στους φορολογούμενους των μικρών επιχειρήσεων. Η υπόθεση της μελέτης, η οποία υποστηρίζεται από την παραπάνω συζήτηση, είναι ότι:

H4. Οι υποκειμενικοί κανόνες επηρεάζουν την προθυμία των φορολογουμένων να διαπράξουν φοροδιαφυγή με ευνοϊκό τρόπο.

Η στάση των φορολογουμένων σχετικά με τη συμπεριφορά άλλων φορολογουμένων είναι ένας άλλος παράγοντας που τους παρακινεί να εμπλακούν σε φορολογική απάτη. Αναφορικά με οποιαδήποτε δραστηριότητα, η στάση είναι ένας τρόπος προσδιορισμού του αν είναι θετική ή αρνητική. Πολυάριθμες έρευνες έχουν διεξαχθεί από διάφορους ακαδημαϊκούς για να ορίσουν και να εντοπίσουν τη σχέση μεταξύ των συναισθημάτων των φορολογουμένων και της φοροδιαφυγής. Το αντίθετο ισχύει όταν οι φορολογούμενοι έχουν ευνοϊκή στάση απέναντι στη φορολογία. Εάν έχουν κακή στάση απέναντι στη φορολογία, θα είναι απρόθυμοι να πληρώσουν το καθήκον τους στην αρχή. Σύμφωνα με την παραπάνω συζήτηση, η υπόθεση της μελέτης θα ήταν η ακόλουθη:

H5. Η στάση των φορολογουμένων απέναντι στη δραστηριότητα έχει ενθαρρυντική επίδραση στην προθυμία τους να διαπράξουν φοροδιαφυγή (Kassa, E.T., 2021).

3.3 Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής

Κάθε πολίτης του έθνους είναι υποχρεωμένος να πληρώσει τον φόρο που επέβαλε το όργανο που ήταν υπεύθυνο για τη διαχείριση των οικονομικών του έθνους. Ωστόσο, ο φορολογούμενος μπορεί να διστάζει να πληρώσει φόρο ανάλογα με το εισόδημά του. Οι φορολογούμενοι μπορεί να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή για διάφορους λόγους. Ενώ ορισμένοι φορολογούμενοι μπορεί να πιστεύουν ότι η εμπλοκή σε φοροδιαφυγή είναι ηθικά αποδεκτή, άλλοι μπορεί να διαφωνούν. Μπορούν να πουν, «Δεν παίρνω παροχές, άρα δεν χρειάζεται να πληρώσω». Προσδιορίζοντας πέντε παράγοντες - ηθική υποχρέωση, φορολογική δικαιοσύνη, φορολογική γνώση, υποκειμενικά πρότυπα και στάση των φορολογουμένων απέναντι στη συμπεριφορά - αυτή η μελέτη επιχείρησε να διερευνήσει τι παρακινεί τους φορολογούμενους να εμπλέκονται σε φοροδιαφυγή (Kassa, E.T., 2021).

Όπως έχει δείξει, η παγκόσμια εμπειρία, απαιτείται αφοσίωση, προγραμματισμός, πόροι, οργάνωση και συνεχής προσπάθεια για την αντιμετώπιση ενός πολύπλοκου,

πολυδιάστατου και δυναμικού προβλήματος όπως η φοροδιαφυγή. Η αρχική φάση συνεπάγεται απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας. Αντί να προσπαθούν να λάβουν υπόψη κάθε πιθανή ιδιορρυθμία κάθε οικονομικής δραστηριότητας, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να επικεντρωθούν στη δημιουργία μιας απλής και αποτελεσματικής φορολογικής δομής.

Απαιτείται επίσης η αναδιοργάνωση επιχειρηματικών μονάδων με στόχο τον εντοπισμό εγκληματικών δραστηριοτήτων και τη μόχλευση της τρέχουσας τεχνολογικής υποδομής, ιδιαίτερα ενός συστήματος πληροφοριών ανάλυσης κινδύνου. Τέλος, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της φορολογικής διοίκησης, μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή η εκπαίδευση του προσωπικού, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η παροχή κινήτρων και ένα αποτελεσματικό σύστημα αξιολόγησης και ελέγχου.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η ενίσχυση των ελέγχων, ιδιαίτερα σε επίπεδο προληπτικού και προσωρινού ελέγχου, με την ενεργοποίηση ενός μεγάλου μέρους του ανθρώπινου δυναμικού σε αυτόν τον κλάδο. Αυτό θα δώσει την εντύπωση σε όλες τις επιχειρήσεις ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα εντοπισμού παράνομων συμπεριφορών. Η επιστήμη της ψυχολογίας δείχνει ότι μερικές φορές η απειλή της τιμωρίας δρα ως ισχυρότερος αποτρεπτικός παράγοντας από την πραγματική τιμωρία.

Ακόμη προτείνεται εξορθολογισμός του νομικού πλαισίου, αυστηροποίηση της ποινής για πράξεις διαφθοράς, σύνδεση των διαφόρων πληροφοριακών συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης και ενίσχυση της φορολογικής ευαισθητοποίησης. Συζητά πώς ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα είσπραξης φόρων και η αυξημένη ένταση του φορολογικού ελέγχου θα επηρεάσει τη φορολογική συμμόρφωση. Ειδικότερα, προβλέπει ότι η αύξηση κατά 1% στους μερικούς επιτόπιους ελέγχους θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της φορολογικής μη συμμόρφωσης κατά 0,3% έως 0,4%. Τέλος, καταδεικνύει πώς η ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης σε αυτές τις περιοχές θα βοηθούσε στη μείωση της φοροδιαφυγής (Δρογάλας et al., 2018).

Υπάρχουν συστάσεις που περιλαμβάνουν «μείωση της γραφειοκρατίας, εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου κατάρτισης για τους δημόσιους υπαλλήλους, μείωση του χρόνου αναμονής στο γκισέ, εισαγωγή σύγχρονων συστημάτων πληρωμών, ανάπτυξη εφαρμογών πληροφορικής με στόχο τον προσδιορισμό του προφίλ των φορολογουμένων, καθώς και τη μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης δασμοί για τον καπνό, το αλκοόλ και τα καύσιμα» προκειμένου να εξαλειφθεί, να σταματήσει, να αποτραπεί ή να ελαχιστοποιηθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής (Cristea L.A. et al., 2020).

3.3.1 Industry 4.0

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να τροποποιήσουν τις διαδικασίες τους και να μειώσουν τους κινδύνους και τις ζημίες που προκαλεί η απάτη χάρη στην εμφάνιση της ψηφιακής οικονομίας και του Industry 4.0.

Οι ψηφιακές πληρωμές χρησιμοποιούνται πλέον ευρέως ως αποτέλεσμα της διευκόλυνσης της βιομηχανίας 4.0 για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Στο Industry 4.0, οι φυσικές συσκευές και οι συσκευές IoT διασυνδέονται με ψηφιακά συστήματα για τη βελτίωση της συνεργασίας των οικοσυστημάτων, τον εξορθολογισμό των διαδικασιών και την τόνωση της ανάπτυξης. Αυτή η νέα βιομηχανική επανάσταση εξετάζεται από έναν αυξανόμενο αριθμό επιχειρήσεων και βιομηχανιών. Δυστυχώς, το ποσοστό του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο στις ψηφιακές πληρωμές δεν είναι πολύ πίσω, συμβαδίζοντας με αυτή την άνοδο. Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος είναι υποχρεωμένος να βελτιώνει συνεχώς τα συστήματα ανίχνευσης απάτης λόγω των τεράστιων οικονομικών ζημιών που προκύπτουν από δόλιες συναλλαγές κάθε χρόνο. Σε μια τυπική διαδικασία ανίχνευσης απάτης, υπάρχουν διάφορες διαδικασίες ελέγχου που μπορούν να χειριστούν είτε άνθρωποι είτε υπολογιστές. Δυστυχώς, ο εντοπισμός είναι εμφανώς δύσκολος και επηρεάζεται από πράγματα όπως τα χρήματα και τα πρότυπα αγορών των καταναλωτών. Η πρωτογενής τεχνολογική πρόοδος του Industry 4.0, οι αλγόριθμοι μηχανικής μάθησης, έχει προσφέρει ελπιδοφόρες λύσεις σε αυτά τα ζητήματα, επιτρέποντας στους παρόχους να βελτιώνουν τις βάσεις δεδομένων πελατών τους με λεπτομέρειες συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο, να εντοπίζουν αυτόματα απάτες και να χρησιμοποιούν τεχνικές επαλήθευσης (Chang V. et al., 2022).

3.3.2 Η εκπαίδευση στη φορολογική συμμόρφωση

Η φορολογική συμμόρφωση περιγράφεται ως μια σκόπιμη ενέργεια που βασίζεται στην τήρηση, στην επιθυμία και στην ικανότητα συμμόρφωσης με τους φορολογικούς κανονισμούς. Ο βαθμός είναι αυτός που καθορίζει το ποσοστό συμμόρφωσης ενός φορολογούμενου. Η φορολογική συμμόρφωση είναι ένα σημαντικό ζήτημα για πολλές χώρες παρά τις κυβερνητικές προσπάθειες, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής προστίμων, καθώς είναι δύσκολο να πειστούν οι φορολογούμενοι να συμμορφωθούν με τους νόμους. Όταν το πραγματικό ποσό του

φόρου που καταβλήθηκε και το ποσό του οφειλόμενου φόρου διαφωνούν, υπάρχει φορολογική μη συμμόρφωση. Η εθελοντική φορολογική συμμόρφωση είναι απαραίτητη υπό το φως της υιοθέτησης του SAS.

Προηγούμενη μελέτη έχει δείξει ότι μια σειρά παραγόντων επηρεάζουν τις αποφάσεις των ανθρώπων σχετικά με τη φορολογική συμμόρφωση. Προσωπικές και κοινωνικές συμβάσεις, φορολογικές γνώσεις, εκτιμήσεις δικαιοσύνης, δημογραφικά στοιχεία, συμπεριφορές φορολογουμένων και κίνητρα είναι μερικά. Μελέτες έχουν αποκαλύψει ότι η φορολογική μη συμμόρφωση μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη πληροφόρησης και στην αδυναμία συμμόρφωσης των φορολογουμένων.

Πολυάριθμες έρευνες έχουν βρει μια σύνδεση μεταξύ της φορολογικής συμμόρφωσης και της φορολογικής ενημερότητας. Σύμφωνα με την έκθεση, ένα από τα βασικά στοιχεία για τη διασφάλιση της φορολογικής συμμόρφωσης είναι η ευαισθητοποίηση. Η επίγνωση είναι μια έμφυτη ορμή που θα ωθούσε τους φορολογούμενους να ξοδέψουν μετρητά και να βοηθήσουν στην πρόοδο ενός έθνους. Είναι μια κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο κατανοεί ειλικρινά, αναγνωρίζει, σέβεται και συμμορφώνεται με όλους τους ισχύοντες φορολογικούς νόμους προκειμένου να εκπληρώσει τα φορολογικά του καθήκοντα. Επομένως, οι φορολογούμενοι που είναι περισσότερο ενήμεροι από εκείνους που είναι λιγότερο ενήμεροι είναι πιο πιθανό να συμμορφωθούν με τη φορολογική νομοθεσία. Παρέχοντας στους φορολογούμενους μια θεμελιώδη κατανόηση της φορολογίας, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των διαδικασιών που θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν το καθήκον τους και πώς να συμμορφωθούν με τις φορολογικές τους απαιτήσεις, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η φορολογική ευαισθητοποίηση μπορεί αναμφίβολα να αυξηθεί. Ως εκ τούτου, η φορολογική γνώση είναι απαραίτητη για την αύξηση της φορολογικής ευαισθητοποίησης, ιδιαίτερα για την ενημέρωση των φορολογουμένων για το πώς και πού δαπανώνται τα κρατικά κεφάλαια. Οι καλύτερες στάσεις και η μεγαλύτερη φορολογική γνώση θα ενισχύσουν τη φορολογική ευαισθητοποίηση αυξάνοντας σημαντικά την κατανόηση του φορολογικού συστήματος και των κανόνων (Amin S. et al., 2022).

3.3.3 Πληρωμές χωρίς μετρητά και φοροδιαφυγή

Αν και οι εξελίξεις στην τεχνολογία της πληροφορίας και στις χρηματοπιστωτικές αγορές έχουν ενισχύσει τη χρήση των μεθόδων ηλεκτρονικής πληρωμής, δεν κατάφεραν να εξαλείψουν πλήρως τα μετρητά. Στην πραγματικότητα, ενώ σε διαφορετικούς βαθμούς μεταξύ των κρατών, η χρήση μετρητών εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη.

Η βασική ιδέα είναι ότι καθιστώντας απλό για τον πωλητή την απόκρυψη του ιστορικού συναλλαγών, ο διακανονισμός σε μετρητά μιας συναλλαγής ενθαρρύνει σημαντικά τη φοροδιαφυγή. Οποιοσδήποτε πρόσθετος τρόπος πληρωμής περιπλέκει τη φοροδιαφυγή επειδή μπορεί να παρακολουθείται.

Ως αποτέλεσμα των ευρημάτων μας, η ενθάρρυνση της χρήσης συναλλαγών χωρίς μετρητά μπορεί να βοηθήσει στη μάχη κατά της φοροδιαφυγής. Μια επιλογή είναι η επιδότηση της χρήσης πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, η οποία επιτυγχάνεται, για παράδειγμα, με επιστροφές χρημάτων ανάλογα με τον όγκο των συναλλαγών. Συγκεκριμένα, η επιδότηση της απλής κατοχής καρτών πληρωμής δεν θα ήταν επιτυχής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, διότι η χρήση καρτών πληρωμής για ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ συνδέεται στην πραγματικότητα με υψηλότερη φοροαποφυγή. Μια άλλη επιλογή θα ήταν η παροχή οικονομικής υποστήριξης για επενδύσεις σε ευρυζωνικές υποδομές, οι οποίες θα ενθαρρύνουν το ηλεκτρονικό εμπόριο και με τη σειρά τους τη χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών (Immordino G. and Russo F.F., 2018).

3.3.4 Ηλεκτρονικές πληρωμές στις ΗΠΑ

Προκειμένου να μειωθεί η εγκληματικότητα, διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες των ΗΠΑ έχουν δημιουργήσει προγράμματα τα τελευταία χρόνια για να ενθαρρύνουν την υιοθέτηση ηλεκτρονικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Το έργο του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ για την αύξηση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών στο Ιράκ και το Αφγανιστάν ξεκίνησε το 2008 και ήταν η πρώτη αμερικανική προσπάθεια να ενθαρρύνουν τις ηλεκτρονικές χρηματοοικονομικές συναλλαγές ως τρόπο βελτίωσης της ασφάλειας. Το πρόγραμμα "Cashless Battlefield" συνεπαγόταν την αντικατάσταση των πληρωμών σε μετρητά για τοπικούς προμηθευτές και εργολάβους με "mobile banking", μια ηλεκτρονική χρηματοοικονομική συναλλαγή που κάνει χρήση του δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Η εξάλειψη των λεγόμενων "jingle runs", που αφορούσαν

επικίνδυνες αποστολές μετρητών μεγάλης κλίμακας που έπρεπε να συνοδεύονται σε εχθρική περιοχή, ήταν μια δικαιολογία για αυτό. Πιο σημαντική, ωστόσο, ήταν η ιδέα ότι η ανάπτυξη ηλεκτρονικών οικονομικών συναλλαγών στο Αφγανιστάν και το Ιράκ θα δυσκόλευε τους αντάρτες να διαπράξουν ληστείες και να ζητήσουν λύτρα, βελτιώνοντας έτσι τη φυσική ασφάλεια.

Βοηθάμε την κυβέρνηση του Μαλάουι στις προσπάθειές της να μετατρέψει 300.000 μισθούς δημοσίων υπαλλήλων από μετρητά σε χρήματα από κινητό και να μεταφέρει το μεγαλύτερο πρόγραμμα κουπονιών για τη γεωργία της χώρας από έντυπη παράδοση σε κινητό.

Και τα τελευταία νέα ότι το Αφγανιστάν έχει ορκιστεί να υποστηρίξει το Better than Cash, μας έχει ενθουσιάσει όλους. Προκειμένου να βοηθήσουμε τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας να δημιουργήσουν περισσότερα έσοδα και να παράσχουν ενέργεια στο 80 τοις εκατό των Αφγανών που δεν έχουν αυτήν τη στιγμή πρόσβαση, θα συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε στενά μαζί τους για να διασφαλίσουμε ότι περισσότεροι από 300.000 άνθρωποι στο Αφγανιστάν μπορούν να πληρώσουν λογαριασμούς ρεύματος χρησιμοποιώντας τα τηλέφωνα τους (Armev L. E. et al., 2014).

3.3.5 Τεχνολογία blockchain

Ο δημόσιος τομέας αναγκάστηκε να επινοήσει νέες στρατηγικές είσπραξης φόρων ως αποτέλεσμα των αλλαγών και των προόδων στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Η χρήση της τεχνολογίας blockchain ή του κρυπτονομίσματος όπως είναι ευρύτερα γνωστό, στον δημόσιο τομέα είναι υπό συζήτηση τα τελευταία χρόνια. Η σκοπιμότητα χρήσης της τεχνολογίας blockchain σε ένα φορολογικό σύστημα καλύπτεται σε αυτή τη μελέτη. Όσον αφορά τα δεδομένα και τη διαφάνεια, εξετάζονται τα χαρακτηριστικά και τα πλεονεκτήματα των διαφόρων συστημάτων blockchain. Προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φορολογικός φόρτος και τα έξοδα που σχετίζονται με την είσπραξη φόρων, έχει καθοριστεί ότι η τεχνολογία blockchain μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορες εφαρμογές. Επομένως, ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι να εξηγήσει πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία blockchain σε σχέση με τη φορολογία. Αυτό το κάνει περιγράφοντας πώς (1) η τεχνολογία blockchain αντιπροσωπεύει μια νέα προσέγγιση στη φορολογία, (2) η τεχνολογία blockchain μειώνει τις φορολογικές δαπάνες, (3) την τεχνολογία blockchain αυξάνει τόσο τη

διαφάνεια όσο και τη λογοδοσία, (4) η τεχνολογία blockchain μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μείωση της φοροδιαφυγής και (5) η τεχνολογία blockchain μπορεί να μειώσει τη διοικητική φορολογική επιβάρυνση.

Η τεχνολογία Blockchain έχει ένα ευρύ φάσμα ιδιοτήτων που την καθιστούν ευέλικτη σε διάφορους τομείς. Σε αυτό το πλαίσιο, θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε μερικά χαρακτηριστικά που κάνουν χρήσιμη την τιμολόγηση μεταφοράς.

1. Ως Δομή Δεδομένων, Blockchain

Μια δομή συνδεδεμένης λίστας είναι μια τροποποιημένη έκδοση μιας αλυσίδας μπλοκ. Κάθε μέλος της λίστας δείχνει τα στοιχεία μετά από αυτήν χρησιμοποιώντας μια ρουτίνα δείκτη στην κοινή δομή ενός συνδέσμου. Ως αποτέλεσμα, κάθε στοιχείο στη λίστα, από το πρώτο έως το τελευταίο, σχετίζεται. Κάθε στοιχείο (μπλοκ) στη δομή της αλυσίδας μπλοκ κρύβει την τιμή κατακερματισμού του προηγούμενου μπλοκ ενώ ταυτόχρονα δείχνει στο επόμενο μπλοκ. Για να το θέσω αλλιώς, η αλυσίδα μπλοκ είναι ένας μοναδικός τύπος συνδεδεμένης λίστας που δημιουργείται με κατακερματισμούς.

2. Αμεταβατικότητα και ανίχνευση παραβίασης

Ο ορισμός του αμετάβλητου στο Λεξικό της Αγγλικής Γλώσσας του Webster είναι "δεν είναι ικανός ή επιρρεπής σε αλλοίωση". Αυτό αναφέρεται στην "αδυναμία ενός μπλοκ να διαγραφεί ή να ενημερωθεί όταν είναι σε blockchain" όταν χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του blockchain.

3. Προστασία Δεδομένων

Αν και πιο ασφαλή τραπεζικά συστήματα είναι επιρρεπή σε hacking, η ασφάλεια του δικτύου blockchain παρέχεται από μεγάλο αριθμό υπολογιστών που ονομάζονται κόμβοι που επιβεβαιώνουν τις συναλλαγές.

4. Τεχνολογία για Αποκεντρωμένα Καθολικά

Χρησιμοποιώντας μια κατανεμημένη δομή βάσης δεδομένων, τεχνολογία blockchain. Η βάση δεδομένων χωρίζεται μεταξύ των κόμβων. Ενώ ορισμένοι ακαδημαϊκοί θεωρούν ότι είναι υπολογιστές, άλλοι τους ορίζουν ευρύτερα ως στοιχείο του συστήματος. Η πλήρης βάση δεδομένων είναι προσβάσιμη σε κόμβους στο σύστημα τεχνολογίας μπλοκ, ωστόσο οι κόμβοι δεν μπορούν να ελέγξουν τα δεδομένα που καταγράφονται στο blockchain. Χωρίς τη χρήση

μεσάζοντα, όλοι οι κόμβοι του συστήματος ελέγχουν την ταυτότητα κάθε νέας καταχώρησης εγγραφής στο blockchain (συναλλαγή).

5. Δίκτυο μεταξύ ομοτίμων

Σε ένα δίκτυο peer-to-peer, μεμονωμένοι κόμβοι επικοινωνούν μεταξύ τους μεταδίδοντας και αποθηκεύοντας πληροφορίες χωρίς να απαιτείται ένα κεντρικό πλαίσιο. Δεν υπάρχει απαίτηση για μεσάζοντες επειδή οι κόμβοι του συστήματος αλυσίδας μπλοκ έχουν επιτύχει συναίνεση. Οι πληροφορίες του blockchain διατηρούνται σε κάθε κόμβο με τη μορφή BitShares.

6. Διαφάνεια

Όταν όλα τα μπλοκ μπορούν να παρακολουθούν όλες τις λειτουργίες, η ιδέα της διαφάνειας στην τεχνολογία αλυσίδας μπλοκ επιτυγχάνεται, καθιστώντας την πιο ορατή από μια κεντρική δομή που διευθύνεται από τρίτο μέρος.

7. Έξυπνα συμβόλαια και Blockchain

Ένα έξυπνο συμβόλαιο σε ένα δίκτυο blockchain έχει τη δυνατότητα να επικοινωνεί με άλλα συμβόλαια στέλνοντας μηνύματα σε αυτά. Η διεύθυνση του αποστολέα, η διεύθυνση του παραλήπτη, η τιμή μεταφοράς και ένα πεδίο δεδομένων που περιέχει τα δεδομένα εισόδου για τη σύμβαση παραλήπτη σε άλλα συμβόλαια συνθέτουν αυτό το μήνυμα. Με τη χρήση έξυπνων συμβολαίων, η χρησιμότητα των μπλοκ αλυσίδων μπορεί να υπερβεί την απλή καταγραφή εγγραφών χρηματοοικονομικών συναλλαγών στην αυτόματη εφαρμογή των όρων πολυμερών συμφωνιών. Μια τέτοια σύμβαση θα απαιτούσε από τα συνδεδεμένα μέρη να διατηρούν χωριστές βάσεις δεδομένων.

8. Φόροι και τεχνολογία Blockchain

Για να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, ένα κράτος χρειάζεται χρηματοδότηση. Επομένως, οι δημόσιες δαπάνες απαιτούν δημόσια χρηματοδότηση. Οι φόροι εξακολουθούν να είναι αναμφισβήτητα η πιο σημαντική και αποτελεσματική πηγή χρηματοδότησης, όπως έχει δείξει η ιστορία. Οι φόροι είναι οι οικονομικές συνεισφορές των φυσικών και νόμιμων πολιτών του κράτους που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση δημοσίων δαπανών μέσω υποχρεωτικών εισφορών. Επιπλέον, οι φόροι διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη δημοσιονομική πολιτική και χρησιμεύουν ως πηγή χρηματοδότησης για τις δημόσιες δαπάνες. Μέσω αυτής της πολιτικής, η κυβέρνηση μπορεί επίσης να είναι σε θέση να επηρεάσει την κατεύθυνση της εθνικής

οικονομίας. Η μεγιστοποίηση των φορολογικών εσόδων είναι επομένως μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες μιας κυβέρνησης. Με άλλα λόγια, ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα του κράτους είναι να διασφαλίζει τη βελτιστοποίηση της είσπραξης των φόρων. Καθώς η τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών προχωρά, τα κράτη θα έχουν περισσότερες επιλογές για την παροχή υπηρεσιών στο διαδίκτυο. Η φορολογική αρχή θα έχει τη δυνατότητα να ελέγχει αποτελεσματικά τους φορολογούμενους χάρη στα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας blockchain (Demirhan H., 2019).

3.3.6 Άλλα εργαλεία για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής

Η χρηματοοικονομική εταιρική απάτη έχει πολύ άσχημη επίδραση στους επενδυτές και στην κεφαλαιαγορά γενικότερα. Ωστόσο, οι τρέχοντες πόροι για τον εντοπισμό χρηματοοικονομικής απάτης (FFD) είναι ανεπαρκείς για τον γρήγορο εντοπισμό όλων των περιστατικών.

Επιπλέον, προκειμένου να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, το Κέντρο Ποιότητας Ελέγχου, το οποίο υποστηρίζει το επάγγελμα του χρηματοοικονομικού ελεγκτή, ζήτησε πρόσφατα την ανακάλυψη νέων στρατηγικών για τη βελτίωση της ανίχνευσης της οικονομικής απάτης. Ως αποτέλεσμα, ένα μηχανογραφημένο σύστημα ακριβούς ανίχνευσης χρηματοοικονομικής απάτης (FFD) θα μπορούσε να αποτρέψει οικονομικά εγκλήματα και να διατηρήσει τη σταθερότητα του χρηματιστηρίου.

Πρόσφατα, διάφορες νέες κατηγορίες δεδομένων εκτός των οικονομικών δεδομένων έχουν ληφθεί υπόψη για το FFD. Για τη μέτρηση της ανεντιμότητας, η έρευνα άρχισε να δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα γλωσσικά (όπως οι επιλογές λέξεων από τους ηγέτες της εταιρείας) και τα φωνητικά (όπως χαρακτηριστικά φωνής των στελεχών της εταιρείας) χαρακτηριστικά. Αυτές οι συναρτήσεις βασίζονται στην ιδέα ότι αυτά που λένε τα άτομα και πώς τα λένε περιέχουν πληροφορίες που μπορούν να εξαχθούν. Η εξέταση του τμήματος Συζήτησης και Ανάλυσης της Διοίκησης (MD&A) του Εντύπου 10-Ks, το οποίο οι δημόσιες επιχειρήσεις υποχρεούνται να υποβάλλουν ετησίως στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, οδήγησε σε κάποια επιτυχία για το FFD μέσω γλωσσικών δεδομένων (SEC). Αυτά τα έντυπα έχουν σχεδιαστεί για να δίνουν μια γενική εικόνα της οικονομικής και εμπορικής υγείας των εταιρειών. Διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιώντας μέτρα γλωσσικών χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένης της λεξιλογικής ποικιλομορφίας και της συντακτικής πολυπλοκότητας,

μπορούσαν να εντοπίσουν την απάτη με ακρίβεια έως και 67%. Η γλωσσική μελέτη της αυθόρμητης ομιλίας των στελεχών θα μπορούσε να παρέχει πρόσθετες πληροφορίες για το νομικά έγκυρο υλικό στο MD, όπως και κατά τη διάρκεια τηλεδιάσκεψης τριμηνιαίων κερδών, τα στελέχη θα συζητούσαν με οικονομικούς αναλυτές. Από γλωσσική ανάλυση κειμένου αυτών των αλληλεπιδράσεων ανακαλύφθηκε ότι οι γλωσσικοί παράγοντες μπορεί καλύτερα από την τύχη να ανιχνεύσουν δόλιες παρατηρήσεις.

Εξετάστηκαν διερευνημένα μη λεκτικά φωνητικά χαρακτηριστικά των CEOs κατά τη διάρκεια συνεδριάσεων για τα κέρδη, βγαίνοντας έξω από τη σφαίρα της γλωσσολογίας. Εξετάστηκε εάν η συναισθηματική κατάσταση του Διευθύνοντος Συμβούλου παρείχε χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές της εταιρείας και αν οι αναλυτές και οι επενδυτές το έλαβαν υπόψη κατά την πρόβλεψη της μελλοντικής απόδοσης. Φάνηκε, ότι οι επενδυτές λαμβάνουν υπόψη αυτές τις πληροφορίες όταν καθορίζουν τις τιμές των μετοχών και ότι η διαχείριση που βασίζεται σε φωνητικά επηρεάζει τις μετρήσεις που περιέχουν πληροφορίες σχετικά με το οικονομικό μέλλον μιας επιχείρησης. Ανακαλύφθηκε ότι οι εσφαλμένες αναφορές βιώνουν αρνητικό αντίκτυπο σε εργαστηριακό περιβάλλον. Χρησιμοποιώντας αυτή τη γνώση για τη μελέτη των εταιρικών CEO, διαπιστώθηκε ότι η αρνητική επίδραση που δημιουργείται από μη λεκτικά φωνητικά μηνύματα κατά τη διάρκεια των κλήσεων συνδιάσκεψης προβλέπει τόσο την οικονομική απάτη όσο και την απάντηση της τιμής της μετοχής στην αποκάλυψη της απάτης από την εταιρεία.

Τα εργαλεία που βασίζονται σε νομισματικά δεδομένα, τη γλωσσική συμπεριφορά και τα μη λεκτικά φωνητικά στοιχεία έχουν δείξει όλα την ικανότητα εντοπισμού της οικονομικής απάτης όταν χρησιμοποιούνται συλλογικά. Ωστόσο, η απόδοση αυτών των εργαλείων συνεχίζει να είναι χειρότερη από την προβλεπόμενη, γεγονός που περιορίζει τη χρήση τους ως μεμονωμένη μέθοδο σύστασης επιχειρήσεων για περισσότερη έρευνα. Η ιδέα αυτής της μελέτης είναι ότι με την ταυτόχρονη ανάλυση μεμονωμένων ιδιοτήτων από καθεμία από αυτές τις τρεις κύριες ομάδες χαρακτηριστικών, μπορεί να δημιουργηθεί ένα καλύτερο εργαλείο FFD. Η ενσωμάτωση χαρακτηριστικών σε αυτές τις κατηγορίες μπορεί να βελτιώσει την απόδοση ανίχνευσης πέρα από αυτό που μπορεί να αποκτήσει κάθε κατηγορία χαρακτηριστικών μόνο, εάν καθεμία από τις κατηγορίες χαρακτηριστικών παρέχει ανεξάρτητες, συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το οικονομικό έγκλημα.

Δεδομένης της πρόσφατης εμφάνισης κερδοσκοπικών οργανισμών όπως το Business Intelligence Advisors, φαίνεται πιθανή η δυνατότητα για ενσωματωμένες λειτουργίες για τη

βελτίωση της έγκαιρης αναγνώρισης της απάτης. Η BIA απασχολεί πρώην αξιωματούχους της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών για να συντάξει αναφορές σχετικά με δείκτες εξαπάτησης που ανακαλύφθηκαν στις εταιρικές επικοινωνίες, όπως τηλεδιάσκεψη κερδών, και στη συνέχεια πουλά τις αναφορές σε hedge funds και άλλους επενδυτές που ελπίζουν να κερδίσουν χρήματα από την εκ των προτέρων γνώση ή ανακάλυψη της απάτης. Επειδή οι αναφορές BIA δεν είναι διαθέσιμες στο κοινό, είναι αδύνατο να συγκριθούν τα ευρήματα της ανάλυσής μας με συνδυασμούς χαρακτηριστικών που χρησιμοποιούνται από ειδικευμένους ανθρώπους ειδικούς. Ωστόσο, η δοκιμή της υπόθεσής μας μπορεί να παρέχει προκαταρκτικές κατανοήσεις των πιθανών πλεονεκτημάτων του συνδυασμού χαρακτηριστικών χρησιμοποιώντας αυτοματοποιημένες τεχνικές από δεδομένα προσβάσιμα από το κοινό (Throckmorton C. S. et al., 2015).

3.4 Παραδείγματα φορολογικής απάτης

Η οικονομική απάτη είναι ένα μείζον ζήτημα παντού, αλλά είναι ιδιαίτερα οξύ σε αναπτυσσόμενες χώρες όπως η Κίνα. Παραδοσιακά, οι ελεγκτές διαπιστώνουν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις. Οι ελεγκτές έχουν καταπονηθεί με την ευθύνη του εντοπισμού της απάτης ως αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν αυτές τις ανήθικες τακτικές. Ως αποτέλεσμα, πολυάριθμες τεχνικές εξόρυξης δεδομένων αναπτύσσονται για τη μείωση του φόρτου εργασίας των ελεγκτών. Τα δύο μεγαλύτερα σκάνδαλα που αφορούσαν εταιρική λογιστική απάτη, η Enron και η Worldcom, προέκυψαν από την ανακάλυψη αδικημάτων που διενεργήθηκαν από αξιόπιστα στελέχη σημαντικών δημόσιων επιχειρήσεων. Η Enron Corporation με έδρα το Χιούστον του Τέξας ήταν μια αμερικανική εταιρεία ενέργειας. Η Enron ήταν μία από τις κορυφαίες εταιρείες ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, χαρτοπολτού και χαρτιού και επικοινωνιών στον κόσμο πριν κηρύξει πτώχευση στα τέλη του 2001. Το 2000, η εταιρεία είχε έσοδα περίπου 101 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Το 1983, η Hattiesburg του Μισισιπή με έδρα την Long Distance Discount Services, Inc. (LDDS) άρχισε να δραστηριοποιείται εκεί. Το 1995, το όνομα της εταιρείας άλλαξε σε LDDS WorldCom πριν γίνει WorldCom. Η μεγαλύτερη κατάθεση πτώχευσης στην ιστορία των ΗΠΑ εκείνη την εποχή έγινε από την WorldCom στις 21 Ιουλίου 2002 (Ravisankar P. et al., 2011).

3.5 Συμπεράσματα κεφαλαίου

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η μείωση της φοροδιαφυγής θα οδηγήσει άμεσα σε ιδιαίτερα ευνοϊκές οικονομικές και μη οικονομικές επιπτώσεις, όπως μείωση των ονομαστικών φορολογικών συντελεστών, αναζωογόνηση της ανάπτυξης, αύξηση των κοινωνικών δαπανών και μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, ιδίως στην περίπτωση της Ελλάδας, η οποία έχει φυλακισμένος για χρόνια στη σπείρα της οικονομικής ύφεσης. Τέλος, αποδεικνύεται ότι η φοροδιαφυγή είναι περίπλοκη και επηρεάζεται από ποικίλα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων αυτών που είναι κοινωνικά, ψυχολογικά, διοικητικά, πολιτικά, νομικά, διαρθρωτικά και οικονομικά.

Το συμπέρασμα το οποίο βγαίνει είναι ότι ενώ η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι γενικά υψηλότερη από το συνηθισμένο, σε καμία περίπτωση δεν βρίσκεται στην κορυφή της λίστας. Διαπιστώνεται ότι τόσο οικονομικοί όσο και μη οικονομικοί παράγοντες, όπως ο εντοπισμός και η επιβολή κυρώσεων, το επίπεδο των φορολογικών συντελεστών, η παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών από την κυβέρνηση, η υπερεκτίμηση από τα άτομα της πιθανότητας να υπόκεινται σε έλεγχο και κοινωνικοί κανόνες, παίζουν σημαντικό ρόλο στη φορολογική συμμόρφωση. Επιπλέον, διερευνάται πώς η αμεροληψία και η δικαιοσύνη μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση της φοροδιαφυγής. Οι φορολογούμενοι επηρεάζονται θετικά από την αντιληπτή δικαιοσύνη και είναι πιο πιθανό να συμμορφωθούν με τη φορολογική νομοθεσία. Αυτή η παρατήρηση γίνεται για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών (η χρηστή διοίκηση αυξάνει την ποιότητα και την ποσότητα των δημόσιων αγαθών που παράγονται, που αυξάνει το ατομικό ιδιωτικό εισόδημα) και ψυχολογικών (η φοροδιαφυγή στιγματίζει τους πολίτες αυτόματα σε ένα δίκαιο σύστημα επειδή φέρει ένα βαρύ στίγμα απεισκευσίας).

Επιπρόσθετα, πιστεύεται ότι ο βαθμός φοροδιαφυγής σχετίζεται στενά με τις διαδικασίες λειτουργίας των επιχειρήσεων, καθώς ένα καλά οργανωμένο επιχειρηματικό περιβάλλον οδηγεί σε χαμηλότερο βαθμό φοροδιαφυγής, επειδή υπάρχουν λιγότερα κίνητρα για αδικήματα μη φορολογικής συμμόρφωσης και φοροδιαφυγής. Ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις ενθαρρύνονται να συνεχίσουν να λειτουργούν στη σφαίρα της νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας από ένα ευνοϊκό περιβάλλον λειτουργίας. Με άλλα λόγια, η λειτουργία των επιχειρήσεων μέσα σε ένα δομημένο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο μεταξύ άλλων εξασφαλίζει χαμηλό επίπεδο φοροδιαφυγής, ευνοεί την ανάπτυξη ενός υγιούς

ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και την επίτευξη σημαντικών οικονομικών αποτελεσμάτων, γεγονός που αυξάνει την προθυμία επιχειρηματικές μονάδες να πληρώνουν φόρους και προωθεί την ανάπτυξη ενός κοινού συνόλου αξιών μεταξύ των επιχειρήσεων όπου η εξαπάτηση των φορολογικών αρχών δεν είναι αποδεκτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

4.1 Εισαγωγή

Η φοροαποφυγή και η φοροδιαφυγή είναι δύο φράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά εναλλακτικά στη σύγχρονη οικονομία. Αυτά, όμως, είναι μοναδικά. Το φαινόμενο της φοροαποφυγής αναφέρεται στην ικανότητα του φορολογούμενου να χρησιμοποιήσει την απουσία νομικών διατάξεων, να αποφύγει την εξόφληση των δημοσιονομικών υποχρεώσεων, εν όλω ή εν μέρει, εκμεταλλευόμενος και «παραθυράκια» του νόμου για να τεντώσει τα όρια του τι είναι νόμιμο προκειμένου να μειωθεί η συνολική φορολογική εισφορά της εταιρείας (Cristea L.A. et al., 2020). Η φοροαποφυγή ή η νομική φοροδιαφυγή ενθαρρύνεται από την εθνική νομοθεσία και αναγνωρίζεται στους φορολογούμενους ως δικαίωμα, αλλά δεν είναι συνταγματική (Kassa, E.T., 2021).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η φοροαποφυγή ορίζεται ως «η λειτουργία στο πλαίσιο του νόμου, περιστασιακά στα όρια της νομιμότητας, για τη μείωση ή την εξάλειψη του φόρου που διαφορετικά θα οφειλόταν». Συχνά συνεπάγεται τη χρήση νομικών τεχνικών στοιχείων, κενών και ασυνεπειών προς όφελός των πολιτών προκειμένου να επιτύχουν ένα φορολογικό όφελος που ο νόμος δεν προέβλεπε αρχικά.

Για να αποφύγουν την καταβολή του δίκαιου φορολογικού συντελεστή, ορισμένες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τα νομικά κενά στα ισχύοντα φορολογικά συστήματα και τις υπάρχουσες ασυνέπειες. Επιπλέον, ορισμένες φορολογικές πολιτικές ορισμένων εθνών επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να μεταφέρουν τεχνητά κέρδη σε αυτές τις χώρες. Τα δεδομένα τιμολόγησης μεταβίβασης θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως στρατηγική για τη μείωση

αυτού του είδους της νόμιμης φοροδιαφυγής στις πολυεθνικές εταιρείες (Cristea L.A. et al., 2020).

Μία από τις κύριες αιτίες αυτής της φοροαποφυγής θεωρείται επίσης η φύση της ελληνικής οικονομίας, στην οποία κυριαρχούν οι μικρές επιχειρήσεις και οι αυτοαπασχολούμενοι. Το ποσό του μη δηλωθέντος εισοδήματος, το οποίο προήλθε κυρίως από αυτοαπασχόληση, εκτιμήθηκε ότι ήταν 20 τοις εκατό του ΑΕΠ (Δρογάλας et al., 2018).

Οι διαρροές εγγράφων “Panama Papers” και “Paradise Papers” έδειξαν τη σκοτεινή πλευρά της παγκοσμιοποίησης. Οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο είναι θυμωμένοι επειδή πολλοί άνθρωποι έχουν αποφύγει να πληρώσουν φόρους. Οι απλοί εργαζόμενοι πρέπει να πληρώσουν τους φόρους τους παρόλο που δεν έχουν άλλη επιλογή.

Ορισμένες εταιρείες πληρώνουν πολύ λίγους φόρους, ακόμη και όταν βγάζουν πολλά χρήματα. Αυτό συμβαίνει επειδή οι θυγατρικές τους αντιμετωπίζονται ως ξεχωριστές, νόμιμες επιχειρήσεις. Αυτό σημαίνει ότι η μητρική εταιρεία μπορεί να ορίσει τιμές μεταξύ των θυγατρικών της για να αποφύγει την καταβολή φόρων επί των κερδών από την αρχική οικονομική δραστηριότητα. Όσο περισσότερες χώρες προσπαθούν να μειώσουν τους εταιρικούς φόρους τους, τόσο πιο ανταγωνιστικό γίνεται αυτό το σύστημα (Χοσέ Αντόνιο Ο., 2018).

4.2 Το φαινόμενο της φοροαποφυγής

Οι ερευνητές, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι επαγγελματίες έχουν δώσει μεγάλη προσοχή στις δραστηριότητες φοροαποφυγής, καθώς οι επιθετικές φορολογικές στρατηγικές μπορεί να στερήσουν τις κυβερνήσεις από δημοσιονομικούς πόρους. Η προσοχή του κοινού έχει επιστήσει την επιθετική φορολογία πρακτικές που πραγματοποιούνται από γνωστές δημόσιες εταιρείες, όπως η Apple, το Facebook και τα Starbucks. Ωστόσο, οι περισσότερες επιχειρήσεις παγκοσμίως είναι ιδιωτικές οικογενειακές επιχειρήσεις και δεν διαπραγματεύονται δημόσια. Δεδομένης της σημαντικής οικονομικής συμβολής που έχει η οικογένεια στις επιχειρήσεις σε οποιαδήποτε οικονομία, είναι κρίσιμο για τους εμπειρικούς εμπειρογνώμονες λογιστικής και χρηματοοικονομικής να εξετάσουν τη σχέση μεταξύ οικογενειακών επιχειρήσεων και φοροδιαφυγής. Ωστόσο, αρκετοί ακαδημαϊκοί επισημαίνουν

ότι δεν έχουν υπάρξει πολλές έρευνες που να επικεντρώνονται στη φοροδιαφυγή στο οικογενειακό περιβάλλον.

Πρόσφατες εμπειρικές μελέτες που εξετάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροαποφυγή έχουν στρέψει την προσοχή στη συσχέτιση μεταξύ οικογενειακών επιχειρήσεων και φοροαποφυγής. Για να αποκτήσετε μια βαθύτερη κατανόηση του πώς διάφορα οικογενειακά χαρακτηριστικά, όπως η οικογενειακή ιδιοκτησία, οι εταιρείες που ηγούνται από ιδρυτές έναντι απογόνων και η συμμετοχή της οικογένειας στη διαχείριση της εταιρείας, όπως το ποσοστό των μελών της οικογένειας στο διοικητικό συμβούλιο, μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά της φορολογικής διαχείρισης, είναι ενδιαφέρον να αναθεωρήσουμε αυτό το νέο ρεύμα της έρευνας.

Η διοίκηση μιας εταιρείας μπορεί να στοχεύει στη μείωση των φορολογικών πληρωμών εμπλέκοντας σε φοροδιαφυγή. Εκτός από τη «φοροαποφυγή», μια ποικιλία άλλων φράσεων, όπως «φορολογική διαχείριση», «φορολογική προστασία», «φοροεπιθετικότητα» και «φοροδιαφυγή» μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη φορολογική βιβλιογραφία. Κάθε σημασία της μεταβλητής σχετίζεται κυρίως με τους στόχους των συγγραφέων. Στη φορολογική βιβλιογραφία, η φράση «φοροαποφυγή» χρησιμοποιείται πιο συχνά. Σε αυτή την ανάλυση, η φοροαποφυγή μεταβαίνει από τη νόμιμη παραδοσιακή φορολογική διαχείριση που στοχεύει στη σημαντική μείωση των πληρωμών φόρων περικλείουν παράνομες συμπεριφορές όπως η φοροδιαφυγή και η υπό δηλοποίησή κερδών.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία, οι δύο πιο συχνά χρησιμοποιούμενοι πληρεξούσιοι για τη φοροδιαφυγή επιχειρήσεων είναι αυτοί που βασίζονται σε πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές και αυτοί που βασίζονται στο χάσμα μεταξύ λογιστικού εισοδήματος και φορολογητέου εισοδήματος, χρησιμοποιώντας είτε τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή σε μετρητά ή ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής, ποσοτικοποιείται. Η φορολογική επιθετικότητα είναι ένας πιο περίπλοκος δείκτης για τη φοροδιαφυγή και μπορεί να μετρηθεί από μια εικονική μεταβλητή με τιμή 1 εάν ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής είναι χαμηλότερος από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή και 0 διαφορετικά. Στη στατιστική τους ανάλυση, άλλες εμπειρικές έρευνες έχουν χρησιμοποιήσει την ποσοτική παλινδρόμηση για να ορίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τη ζώνη φορολογικής επιθετικότητας και να τη διαχωρίσουν από την τυπική συμπεριφορά φορολογικής διαχείρισης. Πρέπει να τονιστεί ότι η ιδέα της φοροαποφυγής και του πραγματικού φορολογικού συντελεστή έχουν αντίθετη σχέση. Εξαιτίας αυτού, ορισμένοι συγγραφείς μετατρέπουν τον πραγματικό φόρο σε μια αυξανόμενη

συνάρτηση, για παράδειγμα αφαιρώντας τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή από τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή. Όταν δεν υπάρχει φορολογική επιθετικότητα, αυτή η μεταβλητή θα είναι αρνητική. Ωστόσο, όταν υπάρχει υψηλή φορολογική επιθετικότητα, θα είναι θετική και ίση με τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή. Αυτή η στρατηγική χρησιμοποιείται σε πρόσφατες εμπειρικές έρευνες για να είναι ευκολότερο να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματά τους (Khelil I. και Khlif H., 2023).

4.3 Εταιρική κοινωνική ευθύνη

Οι διευθυντές εταιρειών δέχονται αυξανόμενη πίεση να συνυπολογίσουν ηθικούς και αλτρουιστικούς παράγοντες στη λήψη των αποφάσεών τους, καθώς η συνειδητοποίηση της κοινωνίας για περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα αυξάνεται και η τεχνολογία επιταχύνει τη διανομή πληροφοριών. Δεδομένων αυτών των πρόσφατων εξελίξεων, η επιστημονική έρευνα για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (CSR), που ορίζεται ως οι εθελοντικές προσπάθειες μιας εταιρείας να ενισχύσει το κοινωνικό καλό εκτός των νομικών καθηκόντων και των συμφερόντων της εταιρείας, έχει αυξηθεί σε δημοτικότητα. Δεδομένου ότι η επιμέτρηση, η γνωστοποίηση και η διασφάλιση των πληροφοριών οικονομικών καταστάσεων που σχετίζονται με την ΕΚΕ είναι συχνά στον τομέα του λογιστικού επαγγέλματος, οι μελετητές της λογιστικής έχουν επίσης ενδιαφερθεί για αυτό το θέμα. Τα τελευταία δέκα χρόνια παρατηρείται η πλειονότητα των δημοσιεύσεων ΕΚΕ στη λογιστική βιβλιογραφία.

Τα μέσα ενημέρωσης και οι ομάδες ακτιβιστών έχουν αυξήσει τον έλεγχο των φορολογικών πρακτικών των εταιρειών καθώς αναπτύσσεται η δημόσια γνώση για τη φοροαποφυγή των επιχειρήσεων. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι παροτρύνουν τις επιχειρήσεις να πληρώσουν το μερίδιο φόρων που τους αναλογεί προκειμένου να στηρίξουν την κοινωνία και να συμπεριφέρονται ως καλές εταιρικές οι πολίτες. Για παράδειγμα, η Γερουσία των ΗΠΑ πραγματοποίησε ακροάσεις στο πλαίσιο της έρευνάς της σχετικά με τις πρακτικές φοροαποφυγής πολυεθνικών εταιρειών των ΗΠΑ και πολλά άρθρα στα μέσα ενημέρωσης εξέτασαν τις φορολογικές πρακτικές συγκεκριμένων εταιρειών όπως η Apple και η GE. Αυτό εγείρει φυσικά το ερώτημα εάν οι φορολογικές δραστηριότητες μιας εταιρείας πρέπει να θεωρούνται ως στοιχείο της ΕΚΕ, με τους επιθετικούς φοροφυγάδες να θεωρούνται ότι ενεργούν με τρόπο κοινωνικά ανεύθυνο και αντίθετο με τις αρχές της ΕΚΕ. Πλήθος μελετών φοροαποφυγής εξέτασαν τις συνδέσεις μεταξύ φοροαποφυγής εταιρειών και ΕΚΕ

καθώς και αν οι φοροαποφυγές επιχειρήσεων υφίστανται ή όχι συνέπειες για τη φήμη τους ως αποτέλεσμα του να θεωρούνται κοινωνικά ανεύθυνοι, αντανακλώντας το αυξανόμενο ενδιαφέρον που έχει συγκεντρώσει αυτό το θέμα στους ακαδημαϊκούς της λογιστικής (Krieg K.S. και Li., 2021).

4.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου

Χωρίς παράβαση του νόμου και εντός των ορίων του φορολογικού κώδικα, η φοροαποφυγή είναι μια μορφή φοροδιαφυγής. Υπάρχει σύνδεση μεταξύ της ποιότητας των θεσμών και της χρηστής διακυβέρνησης δεδομένου ότι η φορολογική δομή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δομή διακυβέρνησης και ότι οι βελτιώσεις στη δομή διακυβέρνησης και στον έλεγχο της διαφθοράς οδηγούν σε εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση και μείωση της παραοικονομίας και της φοροαποφυγής. Η φοροδιαφυγή είναι επίσης καθοριστική. Με αυτήν τη στρατηγική, θα πρέπει να εξεταστούν οι φόροι, η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή και οι επιπτώσεις αυτών των θεμάτων στην οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

5.1 Εισαγωγή

Δεδομένου ότι πολλές δραστηριότητες στη παραοικονομία συνεπάγονται την αποφυγή άμεσων ή έμμεσων φόρων, οι ίδιοι παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή θα επηρεάσουν άμεσα και αυτόν τον τομέα της οικονομίας. Η βιβλιογραφία αναγνωρίζει ότι ο μεγαλύτερος παράγοντας που προωθεί την παραοικονομία είναι η φορολογική επιβάρυνση που φέρουν οι άνθρωποι. Το ποσοστό ανεργίας, ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας, η κανονιστική επιβάρυνση, το ποσοστό των ανεξάρτητων δραστηριοτήτων, η φορολογική επιβάρυνση στους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές, η ποιότητα των δημόσιων ιδρυμάτων, οι δημόσιες υπηρεσίες και το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης είναι μερικά πρόσθετα αποτελέσματα -

παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη αυτού του φαινομένου. Πολλές μελέτες έχουν επίσης διεξαχθεί για τους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό το φαινόμενο. Μπορούμε να θυμηθούμε μερικά από αυτά, όπως: χαμηλό φορολογικό ηθικό, χαμηλή ικανότητα σύλληψης όσων εμπλέκονται σε φοροδιαφυγή, πολιτισμός και ευαισθητοποίηση του κοινού, χαμηλή ποιότητα της ζωής, ατελής δημοσιονομική νομοθεσία, επιθετικές φορολογικές πολιτικές, βαθμός φτώχειας, διαφθορά, αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης, κράτος δικαίου, ποσοστό απασχόλησης, ανισότητα εισοδήματος και μισθολογικό χάσμα με βάση το φύλο.

Η παραοικονομία μπορεί να χωριστεί σε τέσσερις κατηγορίες: την παράνομη οικονομία (που περιλαμβάνει τη διακίνηση ναρκωτικών και άλλες μορφές λαθρεμπορίου), την αδήλωτη οικονομία (που περιλαμβάνει δραστηριότητες που πραγματοποιούνται για την αποφυγή πληρωμής φόρων), τη μη καταχωρημένη οικονομία (που περιλαμβάνει δραστηριότητες που δεν περιλαμβάνονται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία) και της παραοικονομίας (δραστηριότητες που παραβιάζουν τους διοικητικούς κανόνες) (Cristea L.A. et al., 2020).

Από τη δεκαετία του 1970, όταν χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο όρος «άτυπος τομέας», έχει αναγνωριστεί ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι λεγόμενες «άτυπες» δραστηριότητες αποτελούν σημαντική πηγή απασχόλησης για μετανάστες της υπαίθρου και κατοίκους των πόλεων που αναζητούσαν εργασία στον επίσημο τομέα αλλά δεν μπόρεσαν να βρουν κανένα. Ανάλογα με τη χώρα, ο άτυπος τομέας αντιπροσωπεύει κάπου μεταξύ 20% και 60% της αστικής απασχόλησης.

Όλες οι δραστηριότητες που παράγουν αγαθά ή υπηρεσίες που είναι ανεξέλεγκτες και σπάνια εντάσσονται σε κάποια από τις κύριες οικονομικές κατηγορίες αναφέρονται στον άτυπο τομέα. Ο άτυπος τομέας περιλαμβάνει μια ποικιλία προσπαθειών, από τακτικές επιβίωσης όπως γυάλισμα παπουτσιών, συγγραφή επιστολών και πωλήσεις στο δρόμο μέχρι πιο επίσημες επιχειρηματικές δραστηριότητες (π.χ. μικροτεχνίτες, μηχανικοί και ξυλουργοί). Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) εισήγαγε την ιδέα της «ανεπίσημης οικονομίας» στην 90η σύνοδο της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας το 2002 σε μια προσπάθεια να συμπεριλάβει άλλους τύπους άτυπης απασχόλησης που δεν ελήφθησαν υπόψη από την ιδέα τον ορισμό του άτυπου τομέα». Εκτός από τις δραστηριότητες «άτυπου τομέα» (περιστασιακές και τύπου επιβίωσης), η φράση «άτυπη οικονομία» αναφέρεται επίσης σε νέες κατηγορίες παράνομων επιχειρήσεων που έχουν εμφανιστεί σε βιομηχανικές, μεταβατικές και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Αυτοί οι άνθρωποι εργάζονται από το σπίτι, εργάζονται σε φούτερ και έχουν τις δικές τους μικρές επιχειρήσεις.

Ένα σημαντικό μέρος των οικονομιών των αναπτυσσόμενων χωρών αποτελείται από την άτυπη οικονομία, έναν συγκεκριμένο τομέα οικονομικής δραστηριότητας που έχει εξελιχθεί σε αυτά τα έθνη. Πράγματι, η σημασία του άτυπου τομέα έχει αποδειχθεί ευρέως, ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες όπου οι θεσμοί και το κράτος δικαίου δεν εγγυώνται την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς. Η άτυπη οικονομία, περιλαμβάνει τόσο τις παραγωγικές δραστηριότητες επίσημα εγγεγραμμένων επιχειρήσεων όσο και τα μη εγγεγραμμένα αγαθά που παράγονται από επίσημα εγγεγραμμένες επιχειρήσεις, αντανακλώντας την ιδέα του σχετικά ευρύτερου ορισμού της παραοικονομίας. Αν και αυτού του είδους η οικονομία προορίζεται να λειτουργεί κρυφά, στις αναπτυσσόμενες χώρες παρατηρείται πραγματικά από τις αρχές, οι οποίες αναζητούν ακόμη και μεθόδους για να το προωθήσουν. Δεδομένου ότι γνωρίζουν ότι οποιοδήποτε αναπτυξιακό πρόγραμμα δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη τον άτυπο τομέα πιθανώς να αποτύχει να δημιουργήσει οικονομική πρόοδο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι αναπτυξιακές οργανώσεις συχνά δίνουν στον άτυπο τομέα σημαντική θέση στις αναπτυξιακές προσπάθειες (Nam V.H. et al., 2020).

Η διαφθορά είναι ένα άλλο ζήτημα που συνδέεται στενά με τη φοροαποφυγή και μπορεί να βοηθήσει στη φοροδιαφυγή. Η διαφθορά μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της δωροδοκίας, της πώλησης επιρροής, της κατάχρησης εξουσίας και της απόκρυψης πίσω από τον νεποτισμό, τις συγκρούσεις συμφερόντων κ.λ.π. Αποτελεί απειλή για τα έθνη με διάφορους τρόπους. Αν και το είδος και η έκταση της διαφθοράς μπορεί να διαφέρουν από κράτος μέλος σε κράτος μέλος, έχει αντίκτυπο στην Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της μειώνοντας τα επίπεδα επενδύσεων, παρεμποδίζοντας την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και επιδεινώνοντας τα δημόσια οικονομικά (Dissou Y. και Yakauchava T., 2012).

5.2 Ορισμός και μέτρηση της παραοικονομίας

Ήταν πάντα δύσκολο να περιγράψουμε τον άτυπο τομέα, που συνήθως αναφέρεται ως «σκιάδης», «κρυφή», «υπόγεια» ή «μη εγγεγραμμένη» επιχείρηση. Ένας από τους πιο δημοφιλείς και συχνά αποδεκτούς ορισμούς είναι ότι περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που τεκμηριώνονται τεχνικά και περιλαμβάνονται στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ), αλλά δεν περιλαμβάνονται σε δημόσια διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Ο προαναφερθείς ορισμός, θεωρείται ότι είναι μια από τις

πιο γνωστές μελέτες για τη «σκιάδη» οικονομία και συνδέει τις παράνομες επιχειρήσεις με έναν ξεκάθαρο μακροοικονομικό δείκτη. Ωστόσο, ο ορισμός είναι αρκετά ευρύς και εκτενής όσον αφορά το τι χαρακτηρίζεται ως υπόγεια δραστηριότητα. Η εφαρμογή της λίστας των υπόγειων δραστηριοτήτων που χαρτογραφεί τόσο τις νόμιμες όσο και τις παράνομες λειτουργίες μπορεί να είναι επωφελής στις δεδομένες καταστάσεις. Οι πρώτοι υποφέρουν από μη δηλωθέντα εισοδήματα και κέρδη, απλήρωτους φόρους κοινωνικής ασφάλισης και παραβιάσεις θεμελιωδών νόμων για την απασχόληση, όπως αυτές που διέπουν τον κατώτατο μισθό και τις απαιτήσεις υγείας και ασφάλειας. Υπάρχει ευρέως διαδεδομένη αδιαφορία για τις καθιερωμένες διοικητικές και κυβερνητικές διαδικασίες που αποσκοπούν στη συλλογή στατιστικών δεδομένων. Ενώ η πλειονότητα των εναλλακτικών ταξινομήσεων της άτυπης οικονομίας συμφωνεί ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των νόμιμων δραστηριοτήτων, διαφωνούν σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης και περιλαμβάνουν (α) τις οικιακές υπηρεσίες και την παραγωγή και (β) τις παράνομες οικονομικές δραστηριότητες, όπως η παραγωγή και η πώληση παράνομων αγαθών και υπηρεσιών, τυχερά παιχνίδια και απάτη, μεταξύ άλλων.

Η ΔΟΕ έχει προτείνει μια από τις πιο ευρέως χρησιμοποιούμενες μετρήσεις για την άτυπη οικονομία. Η ΔΟΕ έχει θέσει σε εφαρμογή ένα εννοιολογικό πλαίσιο για τη «στατιστική μέτρηση και τη συλλογή δεδομένων απασχόλησης (ILO 1993, 2003) που λαμβάνει υπόψη τόσο την «άτυπη απασχόληση» (μια έννοια που βασίζεται στην εργασία) όσο και την απασχόληση στον άτυπο τομέα. Ενώ το τελευταίο αναφέρεται σε "θέσεις εργασίας που γενικά στερούνται βασικής κοινωνικής ή νομικής προστασίας ή επιδομάτων απασχόλησης και μπορούν να βρεθούν στον επίσημο τομέα, στον άτυπο τομέα ή στα νοικοκυριά, η πρώτη περιλαμβάνει μη εγγεγραμμένες ή/και μικρές ιδιωτικές επιχειρήσεις που δεν έχουν εταιρική μορφή. Δεν αποτελούν χωριστά νομικά πρόσωπα (και επομένως δεν είναι επίσημα εγγεγραμμένα) και δεν τηρούν πλήρες σύνολο λογαριασμών. Σύμφωνα με τη ΔΟΕ, οι θέσεις εργασίας που θεωρούνται άτυπα επαγγέλματα περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, υπαλλήλους «για ίδιο λογαριασμό» που εργάζονται σε εταιρείες άτυπου τομέα ή ιδιοκτήτες τέτοιων επιχειρήσεων, οικιακούς υπαλλήλους που εργάζονται και για τους δύο τομείς της οικονομίας, μέλη άτυπων εταιρειών συνεταιρισμοί, και εργαζόμενοι που έχουν άτυπη απασχόληση και στους δύο τομείς της οικονομίας ή στα νοικοκυριά. Ο τομέας της άτυπης απασχόλησης δεν περιλαμβάνει επίσημες θέσεις εργασίας που κατέχουν επιχειρήσεις του άτυπου τομέα. Οι έρευνες της ΔΟΕ κατηγοριοποιούνται με άμεσες μεθόδους. Τον Ιούνιο του 2012, οι πιο πρόσφατες στατιστικές της ΔΟΕ έγιναν προσβάσιμες (ILO 2012). Περιλαμβάνουν δεδομένα και για τα δύο

προαναφερθέντα στατιστικά στοιχεία από συνολικά 47 χώρες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος.

Η άτυπη οικονομία μπορεί να μετρηθεί έμμεσα χρησιμοποιώντας μακροοικονομικούς δείκτες, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν μια εικόνα για το πώς ο τομέας εξελίσσεται και αναπτύσσεται με την πάροδο του χρόνου. Οι πέντε δείκτες είναι: αποκλίσεις μεταξύ των στατιστικών εθνικών δαπανών και εισοδημάτων, ασυμφωνίες μεταξύ του επίσημου και του πραγματικού εργατικού δυναμικού, αποκλίσεις μεταξύ του ονομαστικού και του επίσημου ΑΕΠ, ασυμφωνίες μεταξύ της ζήτησης νομισμάτων και αποκλίσεις μεταξύ των εκτιμήσεων του επίσημου ΑΕΠ και της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας για ολόκληρη την οικονομία ως δείκτη μέτρησης του ΑΕΠ. Η λεγόμενη τεχνική μοντέλου, η οποία λαμβάνει υπόψη διάφορους δείκτες και αντανακλά την ύπαρξη πολλαπλών αιτιών για την ύπαρξη και πολλαπλών συνεπειών του άτυπου τομέα, είναι η πιο γνωστή από την ομάδα των έμμεσων μεθόδων. Το μοντέλο πολλαπλών αιτιών δυναμικών πολλαπλών δεικτών, ή εν συντομία DYMIMIC, χρησιμοποιεί παραγοντική ανάλυση για να παρακολουθεί την άτυπη οικονομία μέσα στο χρόνο ως μη παρατηρήσιμη μεταβλητή. Οι εκτιμήσεις αυτές είναι δύο από τις πιο ακριβείς και ευρέως χρησιμοποιούμενες εκτιμήσεις του μεγέθους των άτυπων τομέων που χρησιμοποιούν έμμεσες προσεγγίσεις. Η διαμάχη αφθονεί όσον αφορά την περιγραφή της ανεπίσημης συμπεριφοράς στην οικονομία και τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της.

Ένα μοναδικό υποσύνολο της άτυπης οικονομίας που συχνά αγνοείται και μελετάται είναι οι άτυποι επιχειρηματίες. Ένας άτυπος επιχειρηματίας είναι: « ... κάποιος που ασχολείται ενεργά με την έναρξη μιας επιχείρησης ή είναι ιδιοκτήτης/διαχειριστής επιχείρησης ηλικίας μικρότερης των 42 μηνών που συμμετέχει στην επί πληρωμή παραγωγή και πώληση αγαθών και υπηρεσιών που είναι νόμιμες από κάθε άποψη, εκτός από το ότι είναι μη εγγεγραμμένο ή κρυφό από το κράτος για φορολογικούς ή/και ωφελητικούς σκοπούς». Άτομα που ασχολούνται με την κατασκευή και πώληση παράνομων αγαθών και υπηρεσιών μένουν εκτός.

Σύμφωνα με τη ΔΟΕ, ο κύριος μοχλός της άτυπης απασχόλησης είναι η αυτοαπασχόληση, η οποία χρησιμοποιείται συχνά ως βάση για την επιχειρηματικότητα. Αυτό το στυλιζαρισμένο γεγονός έχει πυροδοτήσει μια τάση επανεξέτασης του ρόλου της άτυπης οικονομίας, η οποία έχει εξελιχθεί από αυτό που κάποτε θεωρούνταν εκμετάλλευση των εργαζομένων. Σε ένα φαινόμενο που αναγνωρίζεται πλέον ως μια μορφή υπόγειου πολιτισμού. Ένας τέτοιος μετασχηματισμός έχει λάβει χώρα όχι μόνο στις αναδυόμενες και μεταβατικές οικονομίες, αλλά και σε εδραιωμένες οικονομίες.

Υπήρξε έλλειψη έρευνας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο σχετικά με την επικράτηση της άτυπης επιχειρηματικότητας. Η πλειονότητα των μελετών βασίζεται σε ανέκδοτα στοιχεία και σε έρευνες μικρής κλίμακας. Υπάρχουν πληροφορίες για επιχειρήσεις στην Αγγλία, τη Ρωσία και την Ουκρανία. Σύμφωνα με ευρήματά, το 90% του ουκρανικού δείγματος και των ερωτηθέντων στη Ρωσία συμμετέχουν σε κάποιο βαθμό στον άτυπο τομέα (Petrova K., 2019).

5.3 Η οικονομική διαφθορά στις μέρες μας

Ένα από τα κύρια εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη σε πολλά έθνη εξακολουθεί να είναι η διαφθορά. Αναγνωρίζεται για την ικανότητά της να καταπνίγει τις επενδύσεις, να υπονομεύει τα κίνητρα και να μετατοπίζει την κατανομή των παραγωγικών πόρων σε δραστηριότητες που αναζητούν ενοίκιο. Οι αρνητικές επιπτώσεις πιθανότατα θα επιβραδύνουν την ανάπτυξη. Μερικές μελέτες έχουν σαφώς συνδέσει τη διαφθορά και την ανάπτυξη, αλλά καμία δεν έχει δείξει αναλυτικά πώς η μείωση της διαφθοράς μπορεί να αυξήσει την ανάπτυξη και να μειώσει τον βέλτιστο φορολογικό συντελεστή. Το μοντέλο που προτείνεται σε αυτή την έρευνα καλύπτει αυτό το κενό και εξηγεί την οικονομική ανάκαμψη που ακολουθεί επιτυχημένες πρωτοβουλίες κατά της διαφθοράς, η οποία σε ορισμένες χώρες συνοδεύεται από χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές.

Υπάρχουν τρεις διαφορετικές μορφές μηχανισμών μετάδοσης που συμβάλλουν στη μειωμένη ανάπτυξη: το κανάλι ανθρώπινου κεφαλαίου, το κανάλι των ιδρυμάτων και το κανάλι επενδύσεων. Αυτό το τελευταίο είναι που ενδιαφέρει αυτή η εργασία. Οι νέοι επενδυτές είναι πιο ευάλωτοι στην εξαπάτηση από ανέντιμες δημόσιες αρχές από τους πιο έμπειρους παραγωγούς, καθώς χρειάζονται συχνά εγγραφές και άδειες. Τα εμπειρικά δεδομένα έχουν παράσχει ισχυρή υποστήριξη για αυτήν την παρατήρηση. Παρεμπιπτόντως, λέγεται συχνά ότι η διαφθορά λειτουργεί ως αυθαίρετος φόρος στις επενδύσεις, μειώνοντας το οριακό προϊόν του κεφαλαίου και ως εκ τούτου επιβραδύνοντας την ανάπτυξη.

Αυτό το δοκίμιο προτείνει ένα θεωρητικό πλαίσιο για την επίλυση του γρίφου. Στο μοντέλο μας, η διαφθορά μειώνει το ιδιωτικό οριακό προϊόν του κεφαλαίου, το οποίο εμποδίζει το σχηματισμό κεφαλαίου. Το απλό μοντέλο λαμβάνει υπόψη τόσο μια γραμμική όσο και μια μη γραμμική σχέση μεταξύ του επιπέδου της διαφθοράς και του φορολογικού εισοδήματος. Στο πρώτο σενάριο, μια αύξηση της διαφθοράς προκαλεί τη μετατόπιση της συνάρτησης

ανάπτυξης μιας κορυφής προς τα κάτω. Αντίθετα, η μείωση της διαφθοράς αυξάνει το «όριο της δυνατότητας ανάπτυξης», ενώ διατηρεί το τρέχον ποσό του φόρου που μεγιστοποιεί την ανάπτυξη. Η δεύτερη κατάσταση περιλαμβάνει μη γραμμική διαφθορά. Επεκτείνοντας το «όριο της δυνατότητας ανάπτυξης» προς τα πάνω και προς τα αριστερά, αποδεικνύουμε ότι η μείωση της διαφθοράς όχι μόνο αυξάνει τον μέγιστο ρυθμό ανάπτυξης, αλλά μειώνει επίσης τον φορολογικό συντελεστή που μεγιστοποιεί την ανάπτυξη. Από όσο γνωρίζουμε, ούτε η βιβλιογραφία για την ενδογενή ανάπτυξη ούτε η βιβλιογραφία για τη διαφθορά έχουν συζητήσει ποτέ αυτή τη θεωρητική απεικόνιση.

Τρεις παράγοντες συνθέτουν το μοντέλο: μια αντιπροσωπευτική εταιρεία, ένας αντιπροσωπευτικός καταναλωτής και μια αντιπροσωπευτική κυβέρνηση. Ο πελάτης μεγιστοποιεί τη διαχρονική του χρησιμότητα εντός των ορίων του διαθέσιμου προϋπολογισμού του. Ιδιοκτήτης της αντιπροσωπευτικής εταιρείας είναι ο πελάτης. Η τεχνική παραγωγή της εταιρείας χρησιμοποιεί τόσο δημόσια όσο και ιδιωτική χρηματοδότηση για την παραγωγή προϊόντος. Ο τυπικός καταναλωτής επενδύει το εισόδημά του μετά τη φορολογία στο μελλοντικό ιδιωτικό κεφάλαιο καθώς και στην κατανάλωση. Η κυβέρνηση στοχεύει να διατηρήσει έναν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, συγχρόνως να εισπράττει κατ' αποκοπή φόρους εισοδήματος. Εάν η κυβέρνηση είναι ειλικρινής, όλοι οι φόροι θα επενδυθούν ως δημόσιο κεφάλαιο, το οποίο στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθεί ως εισροή στον ιδιωτικό τομέα παραγωγής. Εάν η κυβέρνηση είναι ανέντιμη, μόνο ένα μικρό μέρος των φορολογικών κεφαλαίων μεταφέρεται σε ιδιωτικές παραγωγικές διαδικασίες με τη μορφή δημόσιου κεφαλαίου, ενώ η δωροδοκία μετατρέπεται σε σιωπηρή κατανάλωση που ο αντιπροσωπευτικός καταναλωτής θεωρεί ότι έχει χορηγηθεί. Το μοντέλο δείχνει δύο σενάρια με γραμμικές και μη γραμμικές λειτουργικές προδιαγραφές έντασης διαφθοράς, που οδηγούν σε δύο διαφορετικές αναθεωρήσεις του «ανάπτυξης ορίου δυνατοτήτων» (Dissou Y. και Yakauchava T., 2012).

Ο αντίκτυπος της διαφθοράς στη λειτουργία των πρόσφατα ιδρυθέντων επιχειρήσεων εξετάζεται σε αυτό το δοκίμιο. Συμπεραίνουμε ότι η διαφθορά επιδεινώνει τις οικονομικές επιδόσεις της εταιρείας, γεγονός που τις εκθέτει σε υψηλότερη πιθανότητα αποτυχίας. Αυτό βασίζεται σε διαχρονικά δεδομένα από έρευνες επιχειρήσεων που καλύπτουν σχεδόν όλες τις εταιρείες στο Βιετνάμ από το 2011 έως το 2015. Επιπλέον, ανακαλύπτουμε ότι ενώ η διαφθορά έχει αρνητική επίδραση στην απόδοση και την επιβίωση των εγχώριων ιδιωτικών επιχειρήσεων, έχει μικρή έως καθόλου επίδραση στις κρατικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι διεθνείς επιχειρήσεις μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τη διαφθορά για να αυξήσουν την παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητά τους. Επιπλέον, τα ευρήματά μας υποδηλώνουν ότι οι

πιο εδραιωμένες επιχειρήσεις είναι σε καλύτερη θέση να αντιμετωπίσουν τη διαφθορά και τελικά να τη χρησιμοποιήσουν προς όφελός τους. Τα ευρήματα ισχύουν κάτω από πολυάριθμες υποθέσεις μοντέλων καθώς και σε διάφορα νέα σχήματα ταξινόμησης εταιρειών.

Παρά την αφθονία της βιβλιογραφίας, το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις έχει λάβει σχετικά λιγότερη προσοχή από τους μελετητές. Ενώ ορισμένες έρευνες δείχνουν ότι οι νέες επιχειρήσεις με περιορισμένο έλεγχο στο εξωτερικό τους περιβάλλον είναι συχνά ευάλωτες σε εξωγενείς πιέσεις, ιδιαίτερα θεσμικές επιδράσεις, δεν γνωρίζουμε καμία μελέτη που να διερευνά συγκεκριμένα τον ρόλο της διαφθοράς επηρεάζοντας την απόδοση και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν πρόσφατα. Παρουσιάζοντας μερικές από τις πρώτες εμπειρικές αξιολογήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο της διαφθοράς στην επιτυχία των πρόσφατα ιδρυθέντων επιχειρήσεων, αυτή η μελέτη επιδιώκει να κλείσει αυτό το κενό στη βιβλιογραφία.

Για τις επιχειρήσεις, η διαφθορά μπορεί είτε να λαδώσει τους τροχούς είτε να τους στρώσει. Από τη μία πλευρά, η διαφθορά μπορεί να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να παρακάμψουν επαχθή, αυστηρούς νόμους και να επιταχύνει την καθυστερημένη παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Σύμφωνα με μελέτες, οι επιχειρήσεις συχνά πραγματοποιούν ανεπίσημες πληρωμές στην κυβέρνηση σε αντάλλαγμα για οφέλη όπως φορολογικές ελαφρύνσεις, επιδοτήσεις, κρατικές συμβάσεις ή κρίσιμες άδειες. Από την άλλη πλευρά, η διαφθορά μπορεί να είναι επιζήμια για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες επειδή είναι ένας «πρόσθετος φόρος» που αυξάνει άμεσα το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων, εξαντλεί τους περιορισμένους πόρους που απαιτούνται για την απόδοση και την επιβίωση της επιχείρησης και αυξάνει τον λειτουργικό κίνδυνο επειδή τα παράνομα γραφειοκρατικά αιτήματα είναι απρόβλεπτα και αδύνατο να επιβληθούν. Επειδή οι νέες επιχειρήσεις συχνά στερούνται την εμπορική οξυδέρκεια και τη γνώση της αγοράς που είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, ο κίνδυνος και το κόστος της διαφθοράς μπορεί να είναι πολύ υψηλό για αυτές. Επιπλέον, κατά την κατανομή των δημοσίων πόρων, οι ανέντιμοι δημόσιοι υπάλληλοι με διακριτική εξουσία συχνά προτιμούν πιο εδραιωμένες επιχειρήσεις με ισχυρούς δεσμούς και στενές ευθυγραμμίσεις συμφερόντων. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να είναι πιο επιρρεπείς στο να προκαλέσουν επιπλέον εμπόδια και καθυστερήσεις προκειμένου να ζητήσουν δωροδοκίες από μη συνδεδεμένες νέες επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, ακόμη και αν οι δωροδοκίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να λάβουν ορισμένες χάρες, είναι αμφίβολο ότι οι νέες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει αρκετά στενούς δεσμούς με τις δημόσιες αρχές ώστε να επωφελοούνται από τη δωροδοκία.

Ο αντίκτυπος της διαφθοράς στην εταιρική απόδοση μπορεί να αλλάξει ανάλογα με το είδος ιδιοκτησίας. Ενώ η διαφθορά μπορεί να είναι επιζήμια για την απόδοση των ιδιωτικών οργανισμών, μπορεί να μην είναι επιζήμια για την απόδοση των κρατικών επιχειρήσεων (SOEs). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μια στενή σχέση με τις κυβερνήσεις και η αμοιβαία κατανομή πλεονεκτημάτων μπορεί να προστατεύσει τις κρατικές επιχειρήσεις από τις αρνητικές επιπτώσεις της κρατικής απαλλοτρίωσης, όπως η χρήση διακριτικών επιβολών από γραφειοκράτες για να επηρεάσουν το ρυθμιστικό πλαίσιο και να εκβιάσουν δωροδοκίες από επιχειρήσεις. Επειδή οι διεφθαρμένες συναλλαγές κρατούνται μυστικές, οι κυβερνήσεις συχνά βασίζονται σε εταιρείες με υψηλό βαθμό σχέσης. Ως αποτέλεσμα, οι κρατικές επιχειρήσεις θα είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε αναζήτηση ενοικίων, καθώς και να λάβουν δυσανάλογα δημόσια οφέλη, όπως ευκολότερη πρόσβαση σε δάνεια, ευνοϊκότερους κανόνες και πολιτικές και μεγαλύτερες επιδοτήσεις και φορολογικές ελαφρύνσεις. Προηγούμενες εργασίες σε διεθνείς επιχειρήσεις παρέχουν συχνά αντιφατικά ευρήματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η τοπική διαφθορά επηρεάζει τα λειτουργικά τους αποτελέσματα. Ενώ ορισμένες μελέτες υποστηρίζουν ότι η διαφθορά έχει αρνητική επίδραση στις άμεσες ξένες επενδύσεις, άλλες υποστηρίζουν ότι μπορεί να έχει ευνοϊκό αντίκτυπο. Οι επιχειρήσεις του εξωτερικού μπορεί να είναι πρόθυμες να πληρώσουν δωροδοκίες για να επιταχύνουν τη γραφειοκρατική διαδικασία ανοίγματος μιας νέας εγκατάστασης στο εξωτερικό και να αποκτήσουν πρόσβαση σε επικερδείς κρατικές συμβάσεις.

Υπήρξαν λίγες μελέτες που διερευνούν πώς η διαφθορά επηρεάζει τις επιδόσεις των νέων επιχειρήσεων σε μεταβατικές οικονομίες. Η διαφθορά είναι διάχυτη στις κομμουνιστικές ζώνες και είναι η ρίζα σοβαρών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Η διαφθορά εκδηλώνεται περισσότερο ως προσωπικό συμφέρον κατά τη μεταβατική εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από ασυνεπή εφαρμογή του νόμου, διφορούμενη και ταχέως μεταβαλλόμενη νομοθεσία και αδύναμο νομικό σύστημα. Λόγω της διακριτικής εξουσίας των κυβερνητικών αξιωματούχων να ενεργούν για τα δικά τους συμφέροντα και να δέχονται κρυφά δωροδοκίες, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν υψηλότερα έξοδα και κινδύνους. Ωστόσο, η διαφθορά θεωρείται, ωστόσο, ως αναγκαίο κοινωνικό κακό που βοηθά τις επιχειρήσεις να ξεπεράσουν μια ποικιλία προκλήσεων σε πολλές οικονομίες σε μεταβατικό στάδιο. Ως εκ τούτου, είναι ακόμη άγνωστο εμπειρικά εάν η διαφθορά είναι ένα αναγκαίο κακό που βελτιώνει την εταιρική απόδοση ή αν αφορά περισσότερο το προσωπικό συμφέρον και βλάπτει τις επιχειρήσεις.

Παρουσιάζοντας στοιχεία για τις επιπτώσεις της διαφθοράς στα λειτουργικά αποτελέσματα των νεοϊδρυθέντων επιχειρήσεων σε μια μεταβατική οικονομία, αυτή η έρευνα

επιδιώκει να κλείσει αυτό το κενό στη βιβλιογραφία. Από την Ετήσια Έρευνα Επιχειρήσεων (AES) της Γενικής Στατιστικής Υπηρεσίας (GSO) και τον Επαρχιακό Ανταγωνιστικό Δείκτη (PCI) του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του Βιετνάμ (VCCI), είμαστε σε θέση να δημιουργήσουμε ένα ειδικό σύνολο δεδομένων πάνελ με δεδομένα για περισσότερες από 342.000 επιχειρήσεις με διάφορες ιδιοκτησιακές δομές από το 2011 έως το 2015. Η ανάλυσή υποστηρίζει την ιδέα ότι η διαφθορά επιδεινώνει σημαντικά τόσο την απόδοση της επιχείρησης όσο και τη δυνατότητα επιβίωσης. Το γεγονός ότι οι νέοι οργανισμοί πλήττονται περισσότερο υποδηλώνει ότι οι νεοσύστατες επιχειρήσεις είναι πιο ευάλωτες στη διαφθορά από τους πιο έμπειρους ανταγωνιστές τους. Επιπλέον, δεν φαίνεται ότι οι διαφορετικοί τύποι ιδιοκτησίας έχουν τον ίδιο αντίκτυπο στο πόσο καλά λειτουργούν και επιβιώνουν οι νέες επιχειρήσεις όταν πρόκειται για διαφθορά. Αν και έχει μικρή επίδραση στην απόδοση και τη βιωσιμότητα των κρατικών επιχειρήσεων, η διαφθορά είναι πιο επιζήμια για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι ξένες επιχειρήσεις ενδέχεται να επωφεληθούν από τη διαφθορά για να αυξήσουν την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητά τους. Ανεξάρτητα από τις διαφορετικές προδιαγραφές του μοντέλου, αυτά τα συμπεράσματα είναι αξιόπιστα και συνεπή.

Τα ευρήματά μας έχουν επιπτώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τις ρυθμιστικές αρχές σε μεταβατικές οικονομίες που εργάζονται για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που είναι ευνοϊκό για την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, επειδή αποδεικνύουν ότι η διαφθορά είναι ένα σημαντικό εμπόδιο που θα μπορούσε να βλάψει σημαντικά την απόδοση και βιωσιμότητα των νεοσύστατων επιχειρήσεων. Η διαφθορά καλλιεργεί μια ατμόσφαιρα που ωφελεί τους νεοεισερχόμενους κρατικούς και ξένους άμεσους επενδύσεις (ΑΞΕ), ενώ παρεμποδίζει την απόδοση των νέων επιχειρήσεων στον ιδιωτικό τομέα, αυξάνοντας την πιθανότητα η διαφθορά να καταπνίξει το επιχειρηματικό περιβάλλον και να μειώσει τη συνολική οικονομική απόδοση. Για την περαιτέρω απλούστευση των εταιρικών λειτουργιών και την αύξηση της βιωσιμότητας και της οικονομικής συνάφειας των νέων ιδιωτικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να δοθεί πρόσθετη προσοχή και προσπάθειες από την κυβέρνηση για τη θέσπιση πιο αποτελεσματικών και αυστηρών μέτρων κατά της διαφθοράς. Τα ευρήματά μας υποδεικνύουν επίσης μια εφαρμόσιμη στρατηγική για την προώθηση και τη διατήρηση των λειτουργιών νέων ιδιωτικών εταιρειών σε μεταβατικές οικονομίες: εξασφάλιση κατάλληλων οικονομικών πόρων, γνώσεων και δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση της διαφθοράς (Nam V.H. et al., 2020).

5.4 Αιτίες και λύσεις για το φαινόμενο της παραοικονομίας

Οι παράνομες δραστηριότητες θεωρούνται ως κρίσιμες για την οικονομία. Δεν ισχύει το επιχείρημα ότι ο άτυπος τομέας είναι λιγότερο σημαντικός από τον επίσημο ομόλογό του και ότι όσοι εργάζονται στον επίσημο τομέα είναι καλύτερα, σύμφωνα με εμπειρικά στοιχεία από πολλές χώρες του Λος Άντζελες, όπου ο άτυπος τομέας αποτελεί το 30-70 % της αστικής αγοράς εργασίας. Παρόμοια ευρήματα παρατηρήθηκαν για την οικονομία του Μεξικού, την οικονομία της Αργεντινής και την οικονομία της Κολομβίας. Οι εργαζόμενοι εδώ επιλέγουν σκόπιμα τον κλάδο στον οποίο εντάσσονται. Η επιλογή τους επηρεάζεται κυρίως από την παραγωγικότητά τους, τις επιλογές αντιστοίχισης με έναν εργοδότη που είναι πλέον διαθέσιμες ή τους περιορισμούς της αγοράς εργασίας στην επίσημη οικονομία. Διάφορες μελέτες εξετάζουν παράγοντες αυτού του φαινομένου όπως τα φορολογικά συστήματα, τους κανόνες και νόμους της αγοράς εργασίας, καθώς και νομικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Φόροι μισθοδοσίας, αποζημίωση χωρισμού, διαδικασίες απασχόλησης, πολιτικές μείωσης της ανεργίας, κόστος εισόδου και η υλοποίηση των οικονομικών συμβάσεων είναι μερικές από τις πολιτικές που έχουν υπάρξει και εξετάζονται για τη παραοικονομία.

Επίσης, τα μοντέλα αντιστοίχισης και αναζήτησης της οικονομίας εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο διάφορες δράσεις στην αγορά εργασίας επηρεάζουν τα αποτελέσματα ως σημείο εκκίνησης. Με την προσθήκη ενός δεύτερου τομέα που αναπαράγει τη σκιώδη οικονομία, το θεμελιώδες μοντέλο αντιστοίχισης μετατρέπεται σε μοντέλα τμηματοποιημένης ή διπλής αγοράς. Η απασχόληση στον ανεπίσημο τομέα θεωρείται ως μειονεκτική από μια σχολή σκέψης στη βιβλιογραφία. Επιπλέον, ο άτυπος τομέας είναι γεμάτος με παραβιάσεις της νομοθεσίας για την αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές σε αυτόν τον τομέα δίνουν προτεραιότητα στη δημιουργία και εφαρμογή νόμων που αποσκοπούν να περιορίσουν μια τέτοια συμπεριφορά. Οι πολιτικές που ενισχύουν τα οφέλη και προωθούν την απασχόληση στον επίσημο τομέα είναι πιο αποτελεσματικές από τους φόρους και τους περιορισμούς στην αγορά εργασίας (Petrova K., 2019).

5.5 Σύνδεση διαφθοράς και παραοικονομίας

Τα θεωρητικά θεμέλια της σύνδεσης μεταξύ της διαφθοράς και του άτυπου τομέα είναι θολά. Η διαφθορά έχει αρνητικό αντίκτυπο στην άτυπη οικονομία, σε αντίθεση με ό, τι υποστήριζαν ότι υπάρχει ευεργετική σχέση μεταξύ της διαφθοράς και της μαύρης αγοράς. Η παραοικονομία και η διαφθορά είναι εναλλακτικές, παρά την παραδοχή της ασάφειας στη σχέση μεταξύ της ποιότητας των θεσμών και της διαφθοράς. Πιο συγκεκριμένα, ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών εξαρτάται τόσο από το επίπεδο ανάπτυξης όσο και από τον τύπο του δείκτη διαφθοράς που χρησιμοποιείται.

Ανάμεσα στους θεσμούς της διαφθοράς και της παραοικονομίας υπάρχει μια κάποια συμπληρωματικότητα. Η σύνδεση μεταξύ της διαφθοράς και της θεσμικής δομής ενός έθνους φαίνεται να είναι καλά εδραιωμένη και προφανής. Είναι αλήθεια ότι η διαφθορά, η οποία συνήθως κατανοείται ως κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος, αντιπροσωπεύει μια αδυναμία στους πολιτικούς και διοικητικούς θεσμούς και ότι η συνέχισή της συνδέεται με τη δυσλειτουργία του νομικού συστήματος και του κράτους δικαίου. Ως εκ τούτου, η παρουσία της διαφθοράς υποδηλώνει ότι η κυβέρνηση είναι γενικά φτωχή. Από αυτή την άποψη, είναι δυνατόν να συμφωνήσουμε με το ότι η διαφθορά αντανακλά και επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης. Υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη δεσμών μεταξύ της διαφθοράς και της παραοικονομίας, σύμφωνα με την έρευνα. Η άτυπη οικονομία και η διαφθορά μπορούν να λειτουργήσουν μαζί ή χωριστά (Nam V.H. et al., 2020).

Η διαφθορά μπορεί να θεωρηθεί ως ένας επιπλέον φόρος που αυξάνει το κόστος της ρύθμισης και ενθαρρύνει τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων να εργαστούν στον ανεπίσημο τομέα της οικονομίας. Ο αντίκτυπος της ρύθμισης στη διαφθορά κατέδειξε μια θετική συσχέτιση μεταξύ της ρυθμιστικής έντασης (μετρούμενη με τον κανονισμό εισόδου), της διαφθοράς και του μεγέθους της ανεπίσημης οικονομίας χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο είσπραξης φόρων που συνδυάζει έναν φορολογούμενο και έναν δυνητικά φόρο επιθεωρητή. Οι Davis και Henrikson ανακάλυψαν συγκρίσιμα αποτελέσματα. Χρησιμοποίησαν ένα συνηθισμένο μοντέλο ελαχίστων τετραγώνων (OLS) για να υπολογίσουν τον αντίκτυπο των φόρων στη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, τη σύνθεση του κλάδου και το μέγεθος της παραοικονομίας. Ανακάλυψαν ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές οδηγούν σε μεγαλύτερη μαύρη αγορά. Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν ότι οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την άτυπη οικονομία περιλαμβάνουν υψηλό επίπεδο φορολογίας, ρύθμιση της αγοράς εργασίας, διαφθορά και έλλειψη χρηστής διακυβέρνησης.

Αυτές οι τελευταίες μελέτες καταδεικνύουν τη συμπληρωματικότητα μεταξύ της διαφθοράς και της παραοικονομίας, αλλά υποδηλώνουν επίσης την πιθανότητα αρνητικής σχέσης. Στην πραγματικότητα, μόνο επιχειρήσεις υψηλής απόδοσης και υψηλού κέρδους θα συνέχιζαν να δραστηριοποιούνται στην επίσημη αγορά εάν το πάγιο κόστος μιας εταιρείας καθορίζει την ικανότητά της να πληρώσει. Καθώς αυτές οι επιχειρήσεις εξαφανίζονται, οι δημόσιοι υπάλληλοι ενδέχεται να αναγκαστούν να μειώσουν τις απαιτήσεις τους για δωροδοκίες ή άλλες μορφές πληρωμής, ώστε να μην αποθαρρύνουν περαιτέρω τους επιχειρηματίες από το να παραμείνουν στην επίσημη οικονομία. Έτσι, η διαφθορά θα μειωθεί. Αυτή η μέθοδος δημιουργήθηκε για να μελετήσει τη λειτουργία του άτυπου τομέα σε ένα διεφθαρμένο περιβάλλον (Ouédraogo I., 2017).

5.6 Συμπεράσματα κεφαλαίου

Η αποτελεσματικότητα των θεσμικών πλαισίων και των ρυθμίσεων τονίστηκε σε αρκετές έρευνες ως παράγοντας εξήγησης της παραοικονομίας. Για παράδειγμα, ανακάλυψε ότι η άτυπη οικονομία επηρεάζεται από τη θεσμική ποιότητα (μετρούμενη από το κράτος δικαίου, τη διαφθορά και την εταιρική ρύθμιση). Ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της παραοικονομίας είναι η θεσμική ποιότητα. Η υψηλότερη θεσμική ποιότητα ενισχύει τα πλεονεκτήματα που αποκομίζουν οι επιχειρηματίες του επίσημου τομέα από τις δραστηριότητές τους. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται το κίνητρο για συνέχιση της εργασίας στον επίσημο τομέα. Επιπλέον, οι ισχυροί θεσμοί οδηγούν σε χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς και σε μικρότερο άτυπο τομέα. Η έρευνά αποκάλυψε ότι η διαφθορά και η παραοικονομία επηρεάζονται σημαντικά και αρνητικά από τη θεσμική ποιότητα. Μετά από προσαρμογή για έναν αριθμό σχετικών χαρακτηριστικών, ανακαλύφθηκε ότι τα χαμηλότερα επίπεδα ανεπίσημης συμπεριφοράς συνδέονται με υψηλότερη θεσμική ποιότητα. Προκειμένου να εξετάσει τη σύνδεση μεταξύ των κανονισμών και του μεγέθους της παραοικονομίας σε 25 κράτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο Enste ανέπτυξε έναν ρυθμιστικό δείκτη. Ανακάλυψε ότι η ανεπίσημη οικονομία αναπτυσσόταν ως αποτέλεσμα της αγοράς εργασίας, της ρύθμισης για τα προϊόντα, της γενικής ρύθμισης και των θεσμών και της διοίκησης κατώτερου επιπέδου.

Όταν οι κυβερνήσεις επιλέγουν να εφαρμόσουν τα είδη πολιτικών και διαδικασιών που κάνουν τον επίσημο τομέα της οικονομίας να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά, παρά κανόνες και κανονισμούς που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στο κόστος λειτουργίας μιας επιχείρησης στον άτυπο τομέα, τότε επιτυγχάνεται ο περιορισμός του φαινομένου της παραοικονομίας. Το μέγεθος του άτυπου τομέα επηρεάζεται τόσο από το κόστος της ρύθμισης όσο και από τη σοβαρότητα της επιβολής, αλλά μόνο ο πρώτος παράγοντας φαίνεται να είναι σημαντικός για τα βιομηχανικά έθνη. Η κλίμακα του άτυπου τομέα επηρεάζει άμεσα τον τρόπο λειτουργίας του νομικού συστήματος. Οι πολιτικές που σχετίζονται με τους κανόνες της αγοράς εργασίας, τη φορολογία και τη μεταρρύθμιση της χρηματοπιστωτικής αγοράς διαδραματίζουν σημαντική επιρροή στη μείωση του μεγέθους της άτυπης οικονομίας σε έθνη με αδύναμα νομικά συστήματα. Αυτό είναι σύμφωνο με τα στοιχεία από τις χώρες του Λος Άντζελες, οι οποίες έχουν τόσο εξαιρετικά άκαμπτους περιορισμούς στην αγορά εργασίας όσο και σχετικά μεγάλη παρουσία του ανεπίσημου τομέα, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η συναισθηματική ευημερία μιας χώρας πρέπει να αξιολογείται περισσότερο από την οικονομική της ευημερία. Όσον αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς, αντανακλώνται στην αποτροπή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στην κοινωνική διαστρωμάτωση, στη μείωση των δημοσίων εσόδων, στον αθέμιτο ανταγωνισμό και στην επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Η ύπαρξη ενός σταθερού δημοσιονομικού συστήματος, με τη βελτίωση των δημοσιονομικών πολιτικών, σε επίπεδο ελεγκτικών φορέων, ενεργώντας με τη δύναμη του παραδείγματος, καθώς και σε επίπεδο δημόσιων υπηρεσιών που παρέχονται στους φορολογούμενους, θα μείωναν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Τα εθνικά προγράμματα καταπολέμησης της διαφθοράς, αυξάνοντας τον επαγγελματισμό και τη διαφάνεια σε επίπεδο κυβέρνησης, θα ήταν τρόποι για να αυξηθεί η συμμόρφωση με τις πληρωμές καθώς και να σταματήσουν αυτά τα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Όσο καλύτερα πάνε τα πράγματα και όσο περισσότερο ο κόσμος εμπιστεύεται τους ελεγκτικούς φορείς και την κρατική εξουσία, τόσο περισσότεροι υπάλληλοι στα όργανα της φορολογικής διοίκησης και από τα όργανα διοίκησης θα υιοθετήσουν μια δίκαιη, διαφανή, φορολογικά προσανατολισμένη και απαλλαγμένη από τη διαφθορά συμπεριφορά. Με τη σειρά του, αυτό θα ενισχύσει τα κρατικά έσοδα ενθαρρύνοντας μόνο τις νόμιμες δραστηριότητες και αποθαρρύνοντας τη φοροδιαφυγή.

Όσον αφορά τον άτυπο τομέα, η βιβλιογραφία έχει επισημάνει μια σειρά από μεταβλητές που συνέβαλαν στην ανάπτυξη αυτού. Αυτά περιλαμβάνουν το κόστος των φόρων, το επίπεδο ανεργίας και την εργατική νομοθεσία και το διαμέτρημα των ιδρυμάτων. Οι θετικές επιπτώσεις της παραοικονομίας στα δημοσιονομικά ζητήματα περιλαμβάνουν κάποια βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όσων έχουν χαμηλά εισοδήματα, καθώς και θετικό αντίκτυπο στην οικονομία. Σύμφωνα επίσης με εύρημα μελέτης η ευτυχία και το εισόδημα είναι οι κύριοι προγνωστικοί παράγοντες για την ανάπτυξη της παραοικονομίας στα έθνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπροσθέτως, η εργασία έχει και τους περιορισμούς της με τον πιο βασικό να είναι το γεγονός ότι το θέμα της διπλωματικής εργασίας αφορά την επισκόπηση βιβλιογραφίας και όχι την εμπειρική έρευνα με τη χρήση πρωτογενών ή δευτερογενών δεδομένων, την ανάλυση μιας

μελέτης περίπτωσης (case study), την εμπειρική τεκμηρίωση ενός θεωρητικού υποδείγματος με τη χρήση δεδομένων, κ.α. Επίσης θα μπορούσε να γίνει αναφορά σε περισσότερους φορολογικούς μηχανισμούς τους οποίους χρησιμοποιεί το κράτος για τη πάταξη των φαινομένων της φοροδιαφυγής, της παραοικονομίας και της φορολογικής απάτης.

Θέμα για μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να είναι η εμφάνιση και αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων σε διάφορα μέρη του κόσμου και έπειτα η σύγκριση των αποτελεσμάτων της έρευνας αυτής με την Ελλάδα. Επίσης θα μπορούσε να γίνει έρευνα για συγκεκριμένα παραδείγματα αυτών των φαινομένων ώστε να κατανοηθούν καλύτερα. Τέλος, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν πιο ουσιαστικές έρευνες ίσως ακόμα και με προσωπικές συνεντεύξεις προς αυτούς που έχουν ήδη εμπειρίες των παραπάνω φαινομένων, ώστε να εξάγουμε καλύτερα συμπεράσματα για τα κίνητρα και τις αιτίες που τους οδήγησαν σ' αυτό το σημείο.

EYPETHPIO OPΩN

EENOI

A.C.F.E. Association of Certified Fraud Examiners

A.E.S. Annual Enterprises Survey

A.T.M. Automated Teller Machine

B.I.A. Business Intelligence Advisors

C.E.O. Chief Executive Officer

C.S.R. Corporate Social Responsibility

F.F.D. Financial Fraud Detection

G.N.P. Gross National Product

G.S.O. General Statistics Office

I.L.O. International Labour Organization

I.o.T. Internet of Things

I.R.S. Internal Revenue Service

L.D.D.S. Long Distance Discount Services

O.L.S. Ordinary Least Squares

P.C.I. Provincial Competitive Index

S.A.S. Self-Assessment System (SAS)

S.E.C. Securities and Exchange Commission

S.O.Es. state-owned enterprises

V.C.C.I. Vietnam Chamber of Commerce and Industry

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ

Α.Ε.Π. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Α.Ξ.Ε. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Δ.Ο.Ε. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

Ε.Κ.Ε. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Ο.Ο.Σ.Α. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Τ.Π.Ε. Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών

Φ.Π.Α. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δρογάλας Γ., Αναγνωστοπούλου Ε., Παζάρσκης Μ., και Γαλέας Σ. (2018). Tax Evasion in Small and Micro Greek Firms in the Light of the Economic Recession. *Theoretical Economics Letters*, vol. 8, pp. 135-146 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=82295> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Amin, S. , Buhari, P. , Yaacob, A. and Iddy, Z. (2022) Exploring the Influence of Tax Knowledge in Increasing Tax Compliance by Introducing Tax Education at Tertiary Level Institutions. *Open Journal of Accounting*, vol. 11, pp. 57-70 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=115934> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Immordino G.. and Russo F.F. (2018). Cashless payments and tax evasion. *European Journal of Political Economy*, vol. 55, pp. 36-43 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0176268017302239> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Αναστασίου Α., Καλλιγοσφύρης Χ., και Καλαμαρά Ε. (2022). Assessing the effectiveness of tax administration in macroeconomic stability: evidence from 26 European Countries. *Econ Change Restruct*, vol. 55, pp. 2237–2261 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10644-022-09384-6> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Cristea L.A., Voda A.D., Ciocanea B. and Luca M. (2020). Is the Tax Burden a Generating Factor of Fiscal Evasion in South-East Europe? [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://knepublishing.com/index.php/KnE-Social/article/view/5986/11368> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Kassa E.T. (2021). Factors influencing taxpayers to engage in tax evasion: evidence from Woldia City administration micro, small, and large enterprise taxpayers. *Innov Entrep* vol. 10, no. 8 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://innovation-entrepreneurship.springeropen.com/articles/10.1186/s13731-020-00142-4> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].

- Ouédraogo I. (2017). Governance, Corruption, and the Informal Economy. *Modern Economy*, vol. 8, pp. 256-271 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=74313> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Petrova K. (2019). Globalization and the Informal Economy in Developing Countries. In: Faghih, N. (eds) *Globalization and Development. Contributions to Economics*. Springer, pp. 49-73 [Online]. Διαθέσιμο στο: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-14370-1_3 [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Dissou Y. and Yakauchava T. (2012). Corruption, Growth, and Taxation. Vol. 2, no 1, 5 pages [Online]. Διαθέσιμο στο: https://www.scirp.org/html/11-1500091_17361.htm [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Arney L. E. et al. (2014) The impact of electronic financial payments on crime. *Information Economics and Policy*. Vol. 29, pp. 46-57 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167624514000432> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Nam V.H. et al. (2020). The impact of corruption on the performance of newly established enterprises: Empirical evidence from a transition economy. *Borsa Istanbul Review*. vol. 20, issue 4, pp. 383-395 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845020300326> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Craja P. et al. (2020) Deep learning for detecting financial statement fraud. *Decision Support Systems*. vol. 139 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167923620301767> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Chang V. et al. (2022). Digital payment fraud detection methods in digital ages and Industry 4.0. *Computers and Electrical Engineering*. vol. 100 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0045790622000465> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Throckmorton C. S. et al. (2015). Financial fraud detection using vocal, linguistic and financial cues. *Decision Support Systems*. vol. 74 pp. 78-87 [Online]. Διαθέσιμο στο:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167923615000779> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].

- Ravisankar P. et al. (2011). Detection of financial statement fraud and feature selection using data mining techniques. *Decision Support Systems*. vol. 50, issue 2, pp. 491-500 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167923610001879> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Kasper M. and Alm J. (2022). Audits, audit effectiveness, and post-audit tax compliance. *Journal of Economic Behavior & Organization*. vol. 195, pp. 87-102 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167268122000099#sec0005> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Demirhan H. (2019). Effective Taxation System by Blockchain Technology. *Blockchain Economics and Financial Market Innovation. Contributions to Economics*. pp. 347-360 [Online]. Διαθέσιμο στο: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-25275-5_17 [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Χοσέ Αντόνιο Ο. (2018). Αναζητείται μια καλύτερη τακτική απέναντι στην εταιρική φοροαποφυγή [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://www.naftemporiki.gr/opinion/174751/anaziteitai-mia-kalyteri-taktiki-apenanti-stin-etairiki-fo-roa-pofy-gi/> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Khelil I. and Khlif H.. (2023). Tax avoidance in family firms: a literature review. *Journal of Financial Crime*. Vol. 30, No. 4, pp. 1021-1035 [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1108/JFC-03-2022-0064> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Krieg K.S. and Li J. (2021). A Review of Corporate Social Responsibility and Reputational Costs in the Tax Avoidance Literature [Online]. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12274> [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].
- Rahimi S. (2021). An overview of tax avoidance and economic uncertainty [Online]. Διαθέσιμο στο: https://www.jnabm.ir/article_247287.html?lang=en [ημερομηνία πρόσβασης 4 Μαρτίου 2023].